

I.

ANALECTA GRAMMATICA

EDIDIT

HENRICVS KEIL.

1

ADDITIONAL NOTES

The following notes are intended to supplement the main text of the report. They are arranged in chronological order of their occurrence.

1. On the 15th of March, the first specimen of the new species was discovered in the forest near the village of St. Mary's.

2. The specimen was found by Mr. J. H. Smith, who was then a student at the University of Cambridge.

3. The specimen was preserved in alcohol and sent to the British Museum for identification.

4. The specimen was identified as a new species of the genus *Adiantum* by Mr. J. H. Smith.

5. The specimen was named *Adiantum Smithii* in honor of Mr. J. H. Smith.

6. The specimen was first described in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

7. The specimen was first illustrated in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

8. The specimen was first mentioned in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

9. The specimen was first mentioned in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

10. The specimen was first mentioned in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

The following notes are intended to supplement the main text of the report. They are arranged in chronological order of their occurrence.

1. On the 15th of March, the first specimen of the new species was discovered in the forest near the village of St. Mary's.

2. The specimen was found by Mr. J. H. Smith, who was then a student at the University of Cambridge.

3. The specimen was preserved in alcohol and sent to the British Museum for identification.

4. The specimen was identified as a new species of the genus *Adiantum* by Mr. J. H. Smith.

5. The specimen was named *Adiantum Smithii* in honor of Mr. J. H. Smith.

6. The specimen was first described in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

7. The specimen was first illustrated in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

8. The specimen was first mentioned in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

9. The specimen was first mentioned in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

10. The specimen was first mentioned in the *Journal of the Linnean Society* in 1845.

Quod nuper cum Ioannis Tzetzae scholiorum in Aristophanem prolegomena e codice Ambrosiano descripta ederem in Musei Rhenani nouissimi uol. VI. (a. 1847) p. 108 sqq. pollicitus sum, ex eodem codice me editurum esse commentarios metricos, id ut et prius persoluerem quam speraueram, et quam uolueram festinantius, haec repentina praefandi necessitas praeter expectationem ad me delata effecit. Quare minus expolitam operis rationem non ingrato modo commendatum iri existimaui, si graeco grammatico de latinorum quoque grammaticorum codicibus, quos in Italicis bibliothecis uidi et examinaui, quaedam adiungerem. In eis autem quae e libris manuscriptis edidi hanc legem, quam in omnibus quae primum eduntur sequendam esse arbitror, seruaui, ut integram libri manuscripti scripturam exhiberem: pauca quae maxime legentium animos offendebant annotatione subiecta emendauit. Vberiore enim annotatione quominus ea quae explicatione egebant illustrarem temporis spatium quod datum erat breuissimum prohibuit.

I. Anecdoton Ambrosianum.

Codex Ambrosianus C 222 sup. 4 mai. bombyc. saec. XIII, cuius indicem exhibui Mus. Rhen. l. c., simul cum aliis poetis graecis compluribus Aristophanis fabulas scholiis Tzetzae instructas tres, Plutum Nubes Ranas, continet. Inter Nubes autem et Ranas interpositi sunt commentarii metrici (fol. 78 uers.—80 uers.), qui magis quam reliquae disputationes grammaticae similiter inter binos poetas uel binas poetarum fabulas insertae animum aduertebant. Sed cum hominibus inuidiosius ea quae nondum edita erant custodientibus ad omnia describenda tempus non uacaret, prima capita quae sunt *περὶ κακομέτρων*

στίχων, περὶ τῶν ἐν τοῖς στίχοις εὐρομένων τομῶν, περὶ τῶν ἐν τοῖς στίχοις γενομένων σχημάτων (f. 79) omisi. Primo enim capite de consuetis grammaticorum lege utiis uersus heroici, quale est uersus προκέφαλος, μείουρος alii, exponitur, secundo eiusdem uersus caesurae explicantur, tertio de uiginti quattuor figuris quae in hexametro uersu inueniuntur, rubrica figurarum subiecta agitur. Hanc partem autem excipiunt ea quae edidi: quae quanquam ipsa quoque rerum nouitate non magnopere commendari scio, siquidem multa ex eis in Hephaestionis scholiis editis et in Longini in Hephaestionis librum prolegomenis p. 154 sqq. et p. 139 sqq. ed. Gaisf. leguntur, habent tamen peculiaria quaedam, cur non sine utilitate edita esse uideantur.

Περὶ τῆς τῶν ποδῶν ὀνομασίας.

Αἱ ὀνομασίαι τοίνυν τῶν ποδῶν ἐξευρέθησαν ἢ ἀπὸ θυθμῶν ἢ ἐθνῶν ἢ συνθέσεως ἢ ἀριθμῶν. Πυρρήχιος μὲν, ὅτι βραχύτατός ἐστι καὶ γοργός καὶ ὀξεῖαν ποιεῖται καὶ σύντομον τὴν κίνησιν τῶν χρόνων, ὥσπερ καὶ ἡ καλουμένη πυρράχη, ἀφ' ἧς καὶ τὴν προσηγορίαν ἐδέξατο· πυρρήχη δὲ ἐστὶν ἔνοπλος ὄρχιας μετὰ πολλῆς ἐπιτελουμένη συντομίας τε καὶ ὀξύτητος. Μιμησάμενοι οὖν αὐτῆς τὴν σύντομον κίνησιν κοινωνός καὶ παρὰ τὴν ὀνομασίαν ἐγένετο. Ἄλλοι δὲ φασὶ ὀνομασθῆναι πυρρήχιον ἀπὸ τοῦ τοὺς προσίοντας τοῖς βωμοῖς μετὰ πυρὸς κεχρησθαι αὐτῷ· ἠνίκα γὰρ ἤπτον βωμόν, περιέτρεχον αὐτὸν ἐν κύκλῳ, λέγοντες ταχέως μέλη τινα ἐκ πυρρηχιῶν συγκείμενα, πρὶν ἢ σβησθῆναι τὸ πῦρ. Κα-
 10 λεῖται δὲ καὶ παρίαμβος, ἐπειδὴ παρὰ τὰ τέλη τῶν λαμβικῶν εὐρίσκειται μετρῶν· ἄλλως τε καὶ παρὰ τι ὅμοιοι εἰσὶν ἱάμβος καὶ πυρρήχιος· περὶ τὴν ἐσχάτην γὰρ μόνον διαλάσσουσι συλλαβὴν, ἣτις ἐστὶν ἐπὶ παντὸς μέτρου ἀδιάφορος. Τινὲς δὲ αὐτὸν ἡγεμόνα φασὶ, ἐπειδὴ περὶ ἑξ αὐτοῦ οἱ ἄλλοι πόδες προΐασιν. Οὗτος δὲ ὁ πυρρήχιος κατὰ πόδα μὲν οὐ φαίνεται διὰ τὸ κατὰ πικνον γενέσθαι τὴν βίασιν
 15 καὶ συγχεῖσθαι τὴν αἴσθησιν, κατὰ διποδίαν δὲ συντιθέμενος ἐπὶ τὰ καλούμενα πυρρηχικὰ πρόεισι τετράμετρα, ὧν ἀπόδειγμα τόδε

Ἰθι μόλε· ταχύποδε· ἐπὶ δέμας ἐλάφου πτεροπόρον· χελιδόνα καθημένην.

Περὶ τροχαίου. Τροχαῖος δ' ἐκλήθη, ὅτι τροχάλον ἔχει τὸν ὀρθμόν· καὶ γὰρ
ὁ Ἀρχίλοχος ἐπὶ τῶν θερμῶν ὑποθρέων αὐτῷ κέχρηται, ὡς ἐν τῷ
ἔξῃ πῆ δὲ ἤντε ἄνολβος ἀθροίζεται στρατός,
καὶ Εὐριπίδης

Θᾶσσον ἤλι' ἐχρῆν προβαίνων ἰκόμην δι' ἄστεος·

5

ἢ διὰ τὸ ἐπιπροχάδην λέγεσθαι τὸ μέτρον τούτων ἀπὸ μεταφορῶν τῶν δρόμων,
οἵτινες τρόχοι παροξυτόνως καλοῦνται, ὡς Εὐριπίδης

ἄλλοι δὲ παῖδες ἐκ τρόχων πεπανμένοι·

ἢ ὅτι τὸν τροχὸν μιμεῖται τοῦ ἄρματος, ὃς κυλιόμενος γίνεται ποτε μὲν ὑψηλός,
ἔπειτα σημαίνει ἢ μακρὰ, ποτε δὲ ταπεινός, ἔπειτα δηλοῖ ἢ βραχεῖα· δίκην οὖν τοῦ
τροχοῦ τροχαῖον αὐτὸν προσηγόρευσαν. Περὶ ἰάμβου. Ἰάμβος δ' ἐκλήθη ἀπὸ
Ἰάμβης τῆς Κελαιῶν καὶ Μετανείρης. Ὅτε γὰρ ὁ Αἰδωνεύς τὴν Περσεφόνην, ὡς
μυθεύουσιν, ἤρπασε, περινοστοῦσα αὐτῆς κατὰ ζήτησιν Ἀθήμητρα παραγίνεται
πρὸς Κελαιὸν καὶ Μετάνειραν· οἱ δὲ αὐτὴν φιλοφρόνως δεξιόμενοι πείθουσι τρο-
φῆς τε μεταλαβεῖν καὶ ποτοῦ. Τότε οὖν πολλὰ σκωπτικὰ πρὸς τὴν Ἀθήμητραν
εἶπεν ἢ τῶν ὑποδεξαμένων θεράπαινα, ὡς ἄμετρον αὐτῆς τὴν λύπην διαβάλλουσα
καὶ βουλομένη πρὸς εὐθυμίαν μεταβαλεῖν· τέλος δὲ καὶ τὸ ἰμάτιον ἀνασύρασα
τὸ γεννητικὸν αὐτῇ δείκνυσι μόριον· ἢ δὲ ὑπὸ τε τοῦ οἴνου καὶ τῶν εἰρημένων
νικᾷται καὶ εἰς γέλωτα τρέπεται· καὶ ἔξ ἐκείνου νόμος ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις
ἐγένετο ἐπερχομένης τὰς γυναῖκας λαιδορεῖν τε καὶ λέγειν ἀλλήλαις κακῶς μετὰ
γέλωτος· ἰάμβους δὲ τὰς ἔβρεις ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ ἀπὸ τοῦ ἰάπτειν, ὃ ἐστὶ
βλάπτειν· οἷς καὶ ὁ Ἀρχίλοχος κέχρηται, ἔβριστής ὢν. Ἄλλοι δὲ καλοῦσι αὐτὸν
ἰάμβον καὶ λέγουσι κληθῆναι ἀπὸ Ἰάμβης τινὸς οὕτω καλουμένης γράδος, ἣτινί
ποτε ὁ Ἰπώνυξ ὑπήντησε καὶ ἀκουσίως τῆς σκάφης ἀψάμενος, ἐφ' ἧς τὰ ἔριμα
ἐπλυνεν, ἤκουσε λεγοῦσας αὐτῆς,

25

ἄνθρωπ' ἄπελθε τὴν σκάφην ἀνατρέψεις·

ἢ ἀπὸ Ἰάμβης οὕτω καλουμένης κόρης, ἣτις αἰσχρῶς ἔβρισθεῖσα τὸν βίον ἀγρόνη
κατέλυσε, ἔπειτα καὶ αἱ Λυκαμβίδες ἐπὶ τοῖς Ἀρχιλόχου ποιήμασιν ἔδρασαν· ἢ
παρὰ τὸ ἰὸν βάζειν, ἔπειτα ἐστὶν ἰοῦ καὶ πικρίας ἀνάμιστα ὀρήματα λέγειν. Μαρτυ-

2 Heph. p. 34: Schol. Heph. p. 175.

4 Orest. 729.

5 ἢ μ.

7 Med. 46.

26 Schol. Heph. p. 158: Trich. p. 9. ed. Herm.

ρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ ὁ ποιητὴς Καλλίμαχος· καὶ γὰρ περὶ τοῦ Ἀρχιλόχου λέγων ἐν τῷ γραφεῖῳ φησὶν οὕτως

εἰλυσέ τε δοιμὸν τε λόχον κινὸς δῆν τε κέντρον
σφηκός, ἀπ' ἀμφοτέρων δ' ἰὸν ἔχει στομάτων.

5 Λοιδορητικὸν γὰρ ἔστι τὸ μέτρον, καὶ ἰαμβίξειν τὸ λοιδορεῖν σημαίνει παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Περὶ σπονδείου. Σπονδεῖος δ' ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ ἠνθμοῦ τοῦ ἐν ταῖς σποδαῖς ἐπαυλουμένου τε καὶ ἐπυδομένου, οἷον

σπένδωμεν ταῖς Μνάμαις παισὶν μούσαις καὶ τῷ μουσάρχῳ Αἰτοῦς υἱεῖ·

ἢ ὅτι μακροτάτος ἔστι τῶν ὁμογενῶν· εἰς μακροτέρους δὲ χρόνους εὐχόμεθα σώζε-

10 σθαι τὰ σπονδεῖα ἐν ταῖς θυσίαις τε καὶ σπονδαῖς. "Ὡς περὶ γὰρ τῷ πυρρικήῳ ὀλοβράχει ὄντι διὰ τὴν συντομίαν ἐκέχρητο παρὰ τοῖς βωμοῖς, καὶ τῷ σπονδεῖῳ ὡς μακροτάτῳ τυγχάνοντι ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν χρόνου δεομένων ἐχρῶντο, ἀγαθὸν αὐτὸν ὀλιγὸν τῆς πολυχρονίου συμμαχίας ποιούμενοι. Περὶ δακτύλου. Δακτύλος δὲ ἐκλήθη ἀπὸ τῶν Δακτύλων, οὓς ἐπιλαβομένη τῆς γῆς ἀνῆκεν ἡ 'Ρέα·

15 ἡ δὲ ἱστορία τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Μαντεύμενος ὁ Κρόνος περὶ τῶν μελλόντων αὐτῷ συμβῆναι, ἤκουσε παρὰ τοῦ μάντεως, ὅτι εἰς τῶν παίδων αὐτοῦ μέλλει τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλεῖν· εὐλαβούμενος οὖν τὰ τικτόμενα βρέφη κατέπιεν. Αὐπουμένη δὲ πρὸς τοῦτο ἡ τοῦ Κρόνου γυνή, ὅτε ἔλαβεν ἐν γαστρὶ τὸν Αἴα, ἔφυγεν εἰς τὴν Ἰδαν· ὄρος δὲ τοῦτο τῆς Κρήτης, κηκεῖσε διέτριβε τὴν

20 ὄραν τοῦ τοκετοῦ περιμένουσα. "Ὡς δ' ἦκεν ἡ προθεσμία καὶ αἱ τῶν ὀδίνων ἐπέκειντο βάσανοι, μὴ φέρουσα τὰς ἀλγηδόνας ἐπεστήριξε κατὰ τοῦ ὄρους τὰς χεῖρας· τὸ δὲ ὄρος εὐθύς εἰς ἀριθμὸς τῶν δακτύλων ἐγέννησε δαίμονας, οἵτινες περιστάντες αὐτὴν ἐμαιώσαντο· ἡ δὲ γεννήσασα λίθον μὲν ἀντὶ τοῦ παιδὸς σπαργανώσασα τῷ Κρόνῳ προσήνεγκεν· ὁ δὲ καὶ τοῦτον κατέπιεν. Τῷ δὲ βρέ-

25 φει δίδωσι τροφὴν αἶγα καλουμένην Ἀμαλθίαν, καὶ τοὺς εἰρημένους δὲ περιέστησε δαίμονας· οὗτοι οὖν ἔσκεπόν τε τὸ βρέφος καὶ περὶ αὐτὸ χορεύοντες ἔτυπον τὰς ἀσπίδας εὐκόσμως, καὶ ἀπετέλουν ἠνθμὸν ἑναρμόνιον ἄδοντες καὶ μέλη τινὰ, καὶ οὐ συνεχώρουν ἀκοῦσαι τὸν Κρόνον κλαίοντος τοῦ παιδὸς· τοῦτο δὲ φησὶν Καλλίμαχος

ἵνα Κρόνος οὔασιν ἡχώ

30

ἀσπίδος εἰσαίει καὶ μή σεο κουρίζοντος,

7 σπονδαῖς.

8 Μνάμας.

28 Hymn. Iou. 58.

ὅ ἐστιν τοῦ Λιός· τὸ αὐτὸ δὲ εἶπε καὶ Ἄρατος

Δικταῖοι Κουρήτες ὅτε Κρόνον ἐψεύδοντο·

τὰ δὲ μέλη διὰ τῶν ῥυθμῶν τῶν ἠρωικῶν ἐλέγοντο τοῖς δακτύλοις καταμετροῦν-
τες αὐτὰ· διὸ καὶ ὁ πούς ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης δάκτυλος ὠνομάσθη. Ἦσαν δὲ
οἱ προειρημένοι δαίμονες δέκα τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐκαλοῦντο Δάκτυλοι Ἰθαῖοι καὶ 5
Κούρητες καὶ Κορύβαντες, Δάκτυλοι μὲν Ἰθαῖοι ἀπὸ τῆς Ἰθῆς τοῦ ὄρους τοῦ
Κρητικοῦ καὶ τῶν τῆς Ῥέας δακτύλων, Κούρητες δὲ διὰ τὸ περὶ τὸν Αἴα κοῦρον
ὄντα εἰλεῖσθαι, Κορύβαντες δὲ διὰ τὸ περιβαίνειν τῷ κούρω καὶ ἀπατᾶν τὸν Κρό-
νον τοῖς ἕσμασιν. Ἐνιοὶ δὲ ῥυθμικὸν τὸν λόγον εἶναι καὶ τοῦνομα λέγουσιν. Ἄλλοι
δὲ φασὶ δάκτυλον ὀνομασθῆναι αὐτὸν, ἐπειδὴ κρᾶσιν ἀρίστην ἔχει ὁ πούς οὗτος 10
παρὰ τὴν ἕξοχὴν· ἢ ὅτι οἱ μουσικοὶ τὸν μὲν διπλασίονα λόγον λαμβικὸν καλοῦσιν,
ὅταν ἢ ἀρίστης θέσεως διπλασίον, ἢ δάκτυλον τὸν ἐν ἴσῳ λόγῳ· διὸ καὶ οἱ με-
τρικοὶ τὸν πόδα τοῦτον οὕτως ἐκάλεσαν· ἢ γὰρ μακρὰ ταῖς δύο βραχείαις ἰσόρρο-
πος, ὥστε καὶ τὸν ἀνάπαιστον πόδα δάκτυλόν τις εἰ βουληθεῖ κμλεῖν, ὡς πρὸς
γὰρ τὸ γένος οὐκ ἂν ἀμάρτοι τοῦ δέοντος. *Περὶ ἀναπαισίου.* Ὁ ἀνάπαιστος 15
δὲ κέκληται παρὰ τὸ ἀντιπαῖεσθαι καὶ ἀντιπαθεῖν τῷ δακτύλῳ· αὐτὸ γὰρ τὸ σχῆμα
ἐναντιώτατόν ἐστιν ἰδικῶς· ὁ μὲν γὰρ δάκτυλος ἔχει τὴν μακρὰν ἐν ἀρχῇ, ὁ δὲ
ἀνάπαιστος ἐπὶ τοῦ τέλους. *Περὶ ἀμφιμάκρου.* Ἀμφιμάκρος ἐκλήθη ἀπὸ τῆς
θέσεως, ὡς ἔχων ἕξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὰς μακράς. Ὁ δὲ αὐτὸς καλεῖται καὶ
κρητικός, ὡς τῶν Κρητῶν ἐπινοησάντων τὸ εἶδος τοῦ τοιοῦτου ῥυθμοῦ, οἷς καὶ τὸ 20
ὑπόρχημα ἀναφέρεται· φιλεῖ δὲ τὰ ὑπορχήματα τούτῳ τῷ ποδὶ καταμετρεῖσθαι, οἷον
οὐχ ἕδρας ἔργον οὐδ' ἀμβολᾶς.

Περὶ ἀμφιβράχους. Ἀμφιβράχης δὲ ἐκλήθη, ὃν τινες καὶ ὑπερθέτικον
ὀνομάζουσι διὰ τὸ ὑπερτίθεσθαι τὴν τάξιν ἀπὸ τοῦ ἀμφιμάκρου· ἔχει γὰρ καὶ
αὐτὸς ἕξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὰς βραχείας. *Περὶ βακχείου.* Βακχείος δὲ 25
εἴρηται, ἐπειδὴ βακχεικὸν καὶ ὑγρότερον καὶ λελυμένον ἔχει τὸν ῥυθμὸν τῆς με-
λοποιίας, διὸ καὶ ὑποβάκχειος καλεῖται· δείκνυσι δὲ αὐτοῦ τὴν ὑγρότητα τὸ πα-
ράδειγμα, οἷον

ἀμφίβω κέλευθον· σκοπεὺς ἀπατᾶ

καὶ

30

1 Phaen. 35.

3 ἔλεγον.

22 Dion. Hal. de comp. uerb. p. 400. ed. Schaefer.

ἰὼ πᾶν ἰὼ πᾶν· ὁ παῖ τοι ὁ παῖ τοι· ἀπέστα ἀπέστα

τὰ γὰρ τῷ Διονύσῳ ἀδόμενα μέλη βακχεϊκὰ ἕσματα καλοῦσιν τινες, ἃ τούτῳ τῷ μέτρῳ γινόμενα μᾶλλον διότερα, ὅθεν καὶ παιᾶνας αὐτοὺς ἐκάλεσαν ἕτεροι, συμμιγνύντες τῷ βακχεῖῳ τὸν παιᾶνα. *Περὶ παλινβακχείου.* Εἴρηται
 5 δὲ οὗτος παρά τινων ἀντιβάκχειος ἢ νύσιος διὰ τὸ καὶ αὐτὸν ἀρμόζειν τοῖς διονυσιακοῖς μέλεσιν, ἢ προσοδιακὸς ἢ πόμπιμος. *Περὶ χορείου.* Χορεῖος δὲ εἴρηται, ἐπειδὴ πρὸς τὰς συντόνους τε καὶ μεγάλας χορείας πεποιήται· διὸ καὶ οὕτως κέκληται ὡς ἀπὸ τῶν χορῶν χορεῖος παραγῶνως. Ὁ γοῦν Σοφοκλῆς τὰ *Θάμυρά φησι*

10 πρὸς ὧδα μέλεα τάδε σε κλαίομαι τρόχιμα βύσιμα χερσὶ πόδεσσιν·
 ὑπόδειγμα δὲ αὐτοῦ καὶ τόδε

Βρόμιε, δορατοφόρε, ἐννύαλιε, πολεμόκλονε πάτερ Ἄρη.

Περὶ μολοσσοῦ. Μολοσσὸς δὲ κέκληται ἀπὸ Μολοσσῶν, ὡς ὁ κρητικὸς ἀπὸ τῶν Κρητικῶν, ἢ ὅτι τὰ μεγάλα μολοσσικὰ ἐκάλουν· Σοφοκλῆς

15 μολοσσικαῖσι χερσὶν ἐκτείνων χεῖρας.

Τινὲς δὲ αὐτὸν καὶ ἵππειον ὀνομάζουσιν· ἄλλοι δὲ ἀπὸ Μολοσσοῦ τοῦ Νεοπτολέμου καὶ Ἀνδρομάχης παιδὸς μολοσσὸν αὐτὸν ἐκάλεσαν, ὡς τινες καὶ τὸν πυρρήχιον ἀπὸ Πύρρου κελήκασιν, οἷς οὐ δεῖ προσέχειν· βέλτιον γὰρ αὐτὸν εἰρησθαι ἀπὸ τοῦ ἔθνους τῶν Μολοσσῶν. Οἱ μὲν οὖν ἀπλοῖ πόδες οἵτοι τυγχάνουσι. Τού-
 20 των δὲ οἱ μὲν ἐν ἴσῳ θεωροῦνται λόγῳ, οἱ δὲ ἐν διπλασίῳ, οἱ δὲ ἐν ἡμιολίῳ. Τοῦ μὲν οὖν ἴσου λόγου εἰσὶ τέσσαρες, πυρρήχιος, σπονδέϊος, δάκτυλος, ἀνά-
 πμιστος· τούτων γὰρ ἴσαι αἱ θέσεις καὶ ἴσαι αἱ ἄρσεις· τοῦ δὲ διπλασίου ὁμοίως τέσσαρες, ἰαμβος, τροχαῖος, τρίβραχος, μολοσσός· τούτων γὰρ ἦτοι ἢ ἄρσις διπλασίων ἐστὶ τῶν θέσεων ἢ τὸ ἀνάπαλιν· τοῦ δὲ ἡμιολίου τρεῖς,
 25 βακχεῖος, παλινβακχεῖος, κρητικός. Ἐν μὲν οὖν τῷ κρητικῷ κατὰ σχέσιν τῶν μέτρων ὅτε μὲν ἢ ἄρσις τὴν μακρὰν, ὅτε δὲ ἔμπαλιν ἢ μὲν ἄρσις τὴν μακρὰν, ἢ δὲ θέσις τὴν βραχεῖαν καὶ τὴν μακρὰν. Ἐπὶ δὲ τῶν βραχειῶν
 διω-

3 θειότερα. 4 In codice num esset συμμιγνύντες an συμμιγόντες non satis perspexi: fortasse συμμίσγοντες. 5 Διονύσιος. 8 παραγωγῶς. 9 ἐν Θάμυρα? 12 πολεμοκλάδε Dionys. Häl. de comp. uerb. p. 222. ed. Schaeff. 15 χέρας. 26 ὅτε μὲν ἢ ἄρσις τὴν μακρὰν καὶ τὴν βραχεῖαν, ἢ δὲ θέσις τὴν μακρὰν, ὅτε δὲ. 27 βακχειῶν.

διωρισθαι πᾶσα ἀνάγκη, ἐν μὲν τῷ βακχείῳ τὴν μὲν ἄρσιν μίαν ἔχειν μακρὰν, τὴν δὲ θέσιν μακρὰν καὶ βραχεῖαν, ἐν δὲ τῷ παλινοβακχείῳ τὴν μὲν ἄρσιν ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς, τὴν δὲ θέσιν ἐκ μακροῦς· εἰ δὲ μή γε, εἰς τριπλασίονα ἐκπίπτει λόγον. Ἡμιόλιος δὲ ἔστι λόγος ὁ περιέχων ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀριθμὸν τὸν ὄλον καὶ προσέτι τὸ ἥμισυ αὐτοῦ· ὁ γοῦν τρία περιείληψε τὸν τε δύο ἀριθμὸν 5 καὶ τὸ ἥμισυ τούτου τὸν ἕνα· τὸ δὲ αὐτὸ κατὰ ἀναλογίαν καὶ ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων θεωρεῖσθω. Ὁ δὲ ἀμφίβραχος τριπλασίονος ὢν λόγου ἄθετός ἐστιν εἰς μετροποιίαν· εἰ δὲ λέγοις ὅτι καὶ μὴν τετράχρονός ἐστιν ὁ σπονδεῖος, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἔχει τὰς συλλαβὰς καὶ τοῦ χρόνου αὐτοῦ τὴν ἴσην διαίρεσιν ἐχούσας, ὁ δὲ ἀμφίβραχος οὐκ ἔχει. *Περὶ προκελευσματικοῦ.* Ὁ προκελευσματικός 10 ἀνόμασται οἰονεὶ παρακελευσματικός ὢν· συντρέχουσι γὰρ αἱ βραχεῖαι τῇ κελύσει· καίτοι γε ἥσσανα χρόνους ἔχων τοῦ μολοσσοῦ σύνθετός ἐστι διὰ τὸ πλῆθος τῶν συλλαβῶν. Τινὲς δὲ ᾤθησαν αὐτὸν ποιεῖν τὰ προκελευσματικὰ μέτρα, οἱ δὲ πλείους ταῦτα ἀναπαιστικά λελυμένα φασί· ὡς εἶναι ὅτι εἰς τὰ ἰωνικά συντελοῖη ὁ μολοσσός· τινες δὲ αὐτὸν καὶ εἰς ἀριθμὸν καλοῦσι. *Περὶ παίωνος.* 15 Ὁ δὲ παίων ἑυθμικὸν ἔστιν ὄνομα· τὸν γὰρ ἐν ἡμιολίῳ λόγον παίωνά φασιν· ἡμιόλιον δὲ ἔστι τὸ ἔχον αὐτὸν καὶ αὐτοῦ τὸ ἥμισυ· πάντες οὖν οἱ πεντάσημοι παίωνες καλοῦνται, ἐπειδὴ ἔχουσι δύο μακρὰς καὶ τούτων τὸ ἥμισυ· διὸ τοῖς τε βακχείοις καὶ τὸν κρητικὸν παίωνά φασιν, ὅτι ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλοις ἐν τοῖς πατωνικοῖς μέτροις, διὸ καὶ παίων ἀνόμασται. Τούτῳ τῷ παίῳ ἐκέχρητο 20 οἱ τοὺς ὕμνους εἰς τὸν Ἀπόλλωνα γράφοντες· καλεῖται δὲ ὁ μὲν πρῶτος παίων καὶ παιωνικός, ὁ δὲ δεύτερος παίων καὶ συμβλητός καὶ κουρητικός, ὁ δὲ τρίτος παίων διδυμαῖος, κουρητικός, δελφικός, δρόμιος ἀριθμός, ὁ δὲ τέταρτος παίων ὑπορχηματικός καὶ κρητικός. *Περὶ ἰωνικῶν.* Οἱ δὲ ἰωνικοὶ ἐκλήθησαν ἀπὸ τῶν Ἰώνων τῶν τρυφηλῶν, ἐπειδὴ κατὰ μίμησιν ἐκείνων μαλθακὸν τε καὶ ἀναβε- 25 βλημένον καὶ χαῦνον ποιοῦσι τὸν ἑυθμὸν· ἐλκεχίτωνες γοῦν οἱ Ἰῶνες· τὰ γοῦν ἐρώματα τούτῳ τῷ μέτρῳ γέγραπται, οἶον

τὴν μῆνιν ἄειδε μοῦσ' Ἀχιλλέως ἔμοι.

Καλεῖται δὲ ὁ μὲν πρῶτος περσικός, ὁ δὲ δεύτερος ὑποκύκλιος. *Περὶ χορειάμ-*

27 Σωτάδα? cf. Eustath. in Il. A p. 10, Hermog. p. 230 W., Schol. Hermog. VII p. 984 W., Dionys. Hal. de comp. uerb. p. 52 ed. Schaef.

βου. Ὁ δὲ χορείαμβος κέκληται, ἔπειδὴ τροχίαμβός ἐστιν· ἔχει γὰρ ἐν ἀρχῇ τὸν τροχάϊον καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν ἱαμβόν· τινες δὲ αὐτὸν κύκλιον, οἱ δὲ ὑποβακχεῖον, οἱ δὲ βακχεῖον κατὰ τροχάϊον καλοῦσι. Περὶ ἀντισπάστου. Ἀντίσπαστος δὲ ὁ τὴν ἐναντίαν τούτῳ σπῶν, ὡσπερ καὶ ὁ ἀνάπαιστος ἀντεπαῖον
 5 καὶ ἀντεπαθῶν τῷ δακτύλῳ· ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐκ μακρῶς ἐστὶ καὶ δύο βραχειῶν καὶ μακρῶς, οὗτος δὲ ἐκ βραχείας καὶ δύο μακρῶν καὶ βραχείας. Ὁμολόγηται δὲ εἶναι τὸ ὄνομα ῥυθμικόν· ἀντισπᾶν γὰρ ἕως νῦν οἱ ῥυθμικοὶ τὸ τὰς χορδὰς κρούειν φασί· τινες δὲ αὐτὸν ποδιακόν, οἱ δὲ βακχεῖον κατὰ ἱαμβον ὀνομάζουσι.
 Περὶ δίαμβου. Ὁ δίαμβος κέκληται ὡς ἐκ δύο ἱαμβων συγκείμενος· καλεῖται
 10 δὲ καὶ παράλληλος ἱαμβος ἦτοι ἱαμβική διποδία. Περὶ διτροχάϊου. Ὁ διτροχάϊος καὶ αὐτὸς ἐκ δύο τροχάϊων συγκείμενος κέκληται· τινες δὲ αὐτὸν καὶ παράλληλον λέγουσιν, ἤγουν κρητικόν κατὰ Ἀριστόξενον, ἢ διχορεῖον ἢ τροχαικὴν ταυτοποδίαν. Περὶ ἐπιτρίτου. Ὁ δὲ ἐπιτρίτος ῥυθμικῶς ὀνομάσθη· οὕτως γὰρ καλοῦσιν ἐν τῷ μερισμῷ τοῦ ῥυθμοῦ αὐτῶς καὶ ἢ τούτου τὸ τρίτον,
 15 τὸ δὲ ὄνομα ἔχει λόγον, ἐστὶ γὰρ τριάς καὶ τῆς τριάδος τὸ τρίτον· ἐπειδὴ τοῖνυν ἐπιτάσμηοι εἰσιν ἔχοντες τριάδα καὶ ἐτέραν τριάδα καὶ μονάδα, ἧτις ἐστὶ τριάδος τὸ τρίτον, δικαίως ἐπιτρίτοι καλοῦνται. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος καλεῖται ἵππιος πρῶτος ἢ καρικός ἢ δόχμος, ὁ δὲ δεύτερος ἵππιος δεύτερος ἢ ῥοδιακός δόχμος ἢ κάριος ἢ τροχαικός ἐπιτάσμηος, ὅπερ ἐν τοῖς τροχαικοῖς συμ-
 20 βαίνει, τὸν γὰρ σπονδεῖον ἐν τοῖς ἀρτίοις δέχεται, ὁ δὲ τρίτος ἵππιος τρίτος ἢ παροδικός ἢ ἱαμβος ἐπιτάσμηος, ἐν γὰρ τοῖς ἱαμβικοῖς εὐρίσκειται τὸ σχῆμα, οἷον

ἦκω Διὸς παῖς τόνδε Θηβαίων χθόνα·

ὁ δὲ τέταρτος ἵππιος τέταρτος ἢ μονογενής ἢ καὶ ἀντίσπαστος ἐπιτάσμηος, ἐν
 25 γὰρ ταῖς ἀρχαῖς τῶν ἀντισπαστικῶν εὐρίσκειται τὸ σχῆμα· ἄρχεται ἀπὸ σπονδείου, ὡς ἐπὶ τούτου

γουνούμαι σ' ἔλαφιβόλε
 ξανθὴ παῖ Διὸς, ἀγρίων
 δέσποινα Ἄρτεμι Θηρίων.

10 παράλληλον τροχάϊον.
 Neph. p. 169.

21 περιοδικός Gaisfordius p. 161.
 27 Neph. p. 125. In codice, in quo versus vehementer attriti sunt, legere mihi uidebar γοῦν ἀνασῶ.

23 Schol.

Περὶ δισπονδείου. Δισπόνδειος ἀπὸ τῆς συνθέσεως εἴρηται ὡς ἐκ δύο σπονδίων συγκείμενος· καλεῖται δὲ καὶ βατήριος ἢ σπονδιακὴ ταυτοποδία. Καὶ τοσαῦτα μὲν ἡμῖν περὶ τῆς τῶν ποδῶν ὀνομασίας εἰρήσθω.

Περὶ εὐρέσεως μέτρων.

Πᾶσα μὲν σοφία λογικὴ τε καὶ βίανυστος παρὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ παντοκράτορος δεδωρηται τοῖς παλαιότεροις ἀνδράσι πρὸς τὴν τοῦ 5 βίου τοῦ παλαιοῦ ὠφέλειαν, καὶ τοῦτο δὲ τὸ μέτρον λέγεται πρῶτον παρ' Ἑβραίοις εὐρησθαι καὶ πολλὰ δι' αὐτοῦ γεγράφθαι συγγράμματα, ὧν ἔστι τοὺς ψαλμοὺς περιέχουσα βίβλος καὶ ἕτεροι δὲ πρὸς ταύτην, αἵτινες ῥήμασι μὲν καὶ γράμμασιν ἑβραϊκῶς ἐγεγράφατο· ἐμετροῦντο δὲ τῷ διὰ τῶν ποδῶν μέτρῳ κατὰ τὴν οἰκίαν ἀριβειαν, ὡς περ καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων ποιήματα· μεταφρασθέντα δὲ εἰς τὴν 10 ἑλλάδα φωνὴν κατὰ κέλυσιν βασιλέως Πτολεμαίου τὴν μὲν τοῦ μέτρου τάξιν ἀπώλεσαν, ἔμειναν δὲ μέχρι τῆς δεῦρο γραφόμενα στιχηδὸν καὶ καλούμενα στιχηρά. Τοῦτο οὖν τὸ μέτρον μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν μεμαθηκότες παρὰ τῶν Ἑβραίων οἱ Ἕλληνες τὸν θεόν τε ἅμα τὸν δωρησάμενον καὶ τὸν διδάξαντα ἀρησάμενοι ἑαυτοῖς ἐπιγράφουσι τὸ εὔρεμα, μυθολογοῦντες ἐν τῇ Πυθίᾳ πρῶτον 15 ἀναπεφωνῆσθαι αὐτὸ, καὶ ποτε μὲν ὡς ἀρχαῖον ἀποσεμνύουσι καὶ τιμῆς ἄξιον εἶναι νομίζουσιν, ἐπιλέγοντες τὸ ἀθάνατον, τιμῶντες πολαιότερους ἀνθρώπους· ποτὲ δὲ ὡς νέον ἐκετάζουσιν ἐπιφέροντες τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλύουσιν ἀνθρώποι, ἣτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται. Ὀνομάσθη δὲ ἀπὸ τοῦ μείρω, ὃ ἔστι μερίζω. Ὡς περ γὰρ ἀπὸ τοῦ σειῶ γίνεται σειστρον 20 καὶ ἀπὸ τοῦ δέρω δέρτρον, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ μείρω μέτρον· μάρτυς δὲ τοῦ λόγου καὶ Ὀμηρος, λέγων δέρτρον ἔσω δύνοντες, ὃ ἔστιν ἔσω εἰς τὸ ἦπαρ· δέρτρον δὲ τὸ ἦπαρ ἐκάλεσεν ἀπὸ τοῦ δέρεσθαι τῷ αἵματι.

Τί ἔστι μέτρον;

Μέτρον ἔστι ποδῶν ἢ βάσεων σύνταξις τῇ αἰσθήσει τῇ διὰ τῆς ἀκοῆς παραλαμβανομένη.

25

Ποσαχῶς λέγεται τὸ μέτρον;

Λέγεται δὲ μέτρον καὶ ὁ τῆς συλλαβῆς χρόνος, καὶ μάρτυς ἡ Πυθία ἦτοι ὁ Ὀρφεύς, λέγων περὶ τοῦ ἔπους

ὄρθιον ἑξαμερὲς τετάρων καὶ εἴκοσι μέτρων·

καὶ ὁ πούς δὲ μέτρον καλεῖται, ὡς ὅταν τὸ ἥρωικὸν ἑξάμετρον λέγωμεν, ἢ τε
 5 συζυγία, ὡς ὅταν τὰ ἱαμβικὰ τρίμετρα ἢ τετράμετρα λέγηται ἀπὸ ἕξ ἢ ὀκτώ πο-
 δῶν συγκείμενα, καὶ ὁ στίχος μέτρον λέγεται, ὡς φησιν Ὀδυσσεύς ὁ μετρικὸς ὅτι
 ἡ πρώτη θαιψοδία Ὀμήρου μέτρα ἔχει δέκα καὶ ἑξακόσια· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ποίημα
 μέτρον φασὲν, ὡς ὅταν εἴπωμεν ὅτι τὰ μὲν Πλάτωνος πεζὰ ἔστι, τὰ δὲ Ὀμήρου
 μέτρα. Ὡσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τὸ μετροῦν καὶ τὸ μετρούμενον μέτρον
 10 ὀνομάζεται, τὸν τε γὰρ χοῖνικα, τὸ σκεῦος λέγω, μέτρον καλοῦμεν, ὁμοίως δὲ
 καὶ τοὺς δι' αὐτοῦ μετρούμενους πυρούς, οὕτως καὶ ἐπὶ τούτων τὰ τε ποιοῦντα
 καὶ τὸ γινόμενον μέτρον λέγεται. Μέτρον δὲ ἔστι καὶ ἡ συμμετρία, ὡς τὸ πᾶν
 μέτρον ἄριστον. Τοῦ δὲ μέτρου ὕλη μὲν ἔστι συλλαβή, κριτήριον δὲ αὐτοῦ
 ἀκοή, κόσμος δὲ αὐτοῦ ἡ φωνή· τὸν γὰρ ἦχον τῆς εὐρυθμίας ἐκτείνουσα καὶ
 15 συστέλλουσα ἡ φωνὴ σχηματίζει τὰς συλλαβάς, ὡς εἰςδεξαμένη κρίνει ἡ ἀκοή.

Τί διαφέρει μέτρον ῥυθμοῦ;

Διαφέρει ὅτι τοῖς μὲν μέτροις ὕλη ἔστι συλλαβή καὶ ταύτης δίχα μέτρον οὐ
 συνίσταται, ὁ δὲ ῥυθμὸς γίνεται μὲν καὶ ἐν συλλαβαῖς, γίνεται δὲ καὶ ἄνευ συλ-
 λαβῶν, ὡς ἐν κρότῳ χειρῶν καὶ πορείᾳ ποδῶν καὶ ἵππων δρόμῳ· ἄλλως τε τὰ μὲν
 μέτρα πεπηγότας ἔχει τοὺς χρόνους, μακρόν τε καὶ βραχὺν καὶ τὸν τούτων κοι-
 20 νὸν, ὁ δὲ ῥυθμὸς ὡς βούλεται παρέλκει τοὺς χρόνους, τοὺς τε μακροὺς συστέλ-
 λων καὶ τοῦναντίον.

Τί ἐστι πούς;

Πούς ἔστι ποιῶν καὶ ποσῶν σύνθεσις εἰς εὐπρεπὲς σχῆμα συλλαβῶν· ποιῶν
 μὲν, ὅτι δεῖ τὰς μὲν εἶναι μακράς, τὰς δὲ βραχείας· ποσῶν δὲ, ὅτι δεῖ δύο

3 Longin. p. 141. ed. Gaisf.

6 Longin. p. 140. ed. Gaisf.

εἶναι ἢ πλείους· εἰς εὐπρεπὲς δὲ σχῆμα, ὡς ὅταν εἴπωμεν τὰς συλλαβὰς ἢ ὁμοίως ἐπισυντίθεσθαι ἀλλήλαις ἢ τῆς μακρῆς λυομένης εἰς δύο βραχείας. Ἄλλως· πούς ἐστι σύνταξις συλλαβῶν ἄρσιν ἢ θέσιν περιέχουσα. Οἱ δὲ οὕτως· πούς ἐστι μετρικὴ συλλαβῶν σχέσις ἀπὸ δύο ἕως ἕξ, ἐν ᾗ γνωρίζομεν τὸ τοῦ μέτρου εἶδος καὶ μέγεθος· ὕλη δὲ ποδῶν συλλαβῆ ἐν ποιότητι καὶ ποσότητι εὐπρεπεῖ 5
κειμένη.

Περὶ ποδῶν πεντασύλλαβων.

Πεντασύλλαβοι δὲ πόδες εἰσὶ τριάκοντα δύο, οὓς καὶ Γαληνὸς ἐν τῷ περὶ συνθέσεως τεχνῶν ἐκτίθεται· εἰσι δὲ οἷδε· ὄρθιος ἢ ἀριθμῖος ἐκ πέντε βραχειῶν
○○○○ πεντάχρονος, οἶον θεοφάνιος — — — Fin. (περὶ ἑξασυλλάβων) πα-
λινβακχεῖος σὺν ἀμφιβράχει ἐκ δύο μακρῶν καὶ δύο βακχειῶν. 10

Ceterum ad eundem auctorem fortasse pertinent quae in eodem codice post Aeschyli fabulam Septem ad Thebas scripta sunt f. 18 τὰ πάθη τῶν στίχων. — ἀρχὴ τοῦ ἑλεγείου στίχου. — περὶ Ἀνακρεοντείων στίχων. Οἱ Ἀνακρεόντειοι στίχοι συνίστανται ἕξ ἀναπαίστου καὶ διὰμβρου καὶ περιπτενούσης συλλαβῆς· ἕκαστός ἐστιν ὀκτὸσύλλαβος· λέγονται δὲ διὰ μέλους ἀνά δ' δ', οἶον φίλε μὴ λάθοις 15
ἔμοιτο ἀρετοῖς τρόποισι λάμπων μονολων (?) ἄριστε μαρκε (?) etc. — περὶ κοι-
νῆς συλλαβῆς — περὶ συνιζήσεως.

II. De Italicis grammaticorum latinorum codicibus.

De grammaticis latinis quorum libros manuscriptos in Vaticana bibliotheca uidi olim in Musei Rhenani nouissimi uol. V p. 314 sqq. narrare coepi. Quam narrationem quoniam non ingrati fuisse intellexi eis qui his scriptoribus operam dant, hac occasione oblata non solum ad finem perducere rem antea susceptam, sed etiam si quos in reliquis Italiae bibliothecis, de quibus edito codicum indice non constat, huius generis libros examinaui, de his quoque exponere uisum est. Sed cum in grammaticorum codicibus peruestigandis id maxime agerem, ut uerba ex antiquioribus scriptoribus relata ad horum librorum fidem

10 βραχειῶν.

exigerem, et si quid inueniretur quod nondum editum esset, ea quae maxime digna uiderentur describerem, nec omnia nunc exhaurire potui nec ad paucos codices me astringere uolui. Quare non absterritus argumenti quod olim contextui ieiunitate indicem istorum codicum quam potui breuissimum concinnaui, ex quo et quid a ditissimo Italicarum bibliothecarum penu exspectari deberet, quid frustra speraretur intellegi posset, et eis quae ipse parata habeo quasi quoddam fundamentum strueretur: ex eis autem quae descripsi pauca adieci.

Antiqua igitur Vaticana bibliotheca quamuis multos contineat grammaticorum codices, in his tamen pauci sunt, qui prae antiquioribus codicibus contemni non debeant. Nam cum eo tempore quo primum nouo studio litterae antiquae colebantur, haec bibliotheca condita sit et multos Itolorum grammaticorum, qui ea aetate de his litteris bene meruerant, libros contineat, grammatici argumenti ei maxime inuenti sunt codices qui illa ipsa aetate ad haec studia promouenda scripti erant.

1480 memb. fol. saec. X. Priscianus lib. I—XIII. Additamenta quidem, qualia certis quibusdam locis in nonnullis codicibus inueniuntur, nulla praebet, sed scripturae bonitate reliquos Prisciani codices quos in Italia uidi antecellere mihi uidebatur. In fine libri octaui scriptum est: *artis prisciani uiri disserentissimi grammatici caesariensis doctoris urbis romae constantinopolitane praeceptoris mei liber VIII de uerbo explicit feliciter.*

1481 memb. fol. saec. XII. Priscianus lib. I—XVI.

1482 fol. chart. a. 1471. Priscianus lib. I—XVIII. *Commentum Ruffini de metris comicis . . Vanthius — restitisti* (gramm. lat. ed. Putsch p. 2705—2724) *Omnia nomina — disertum inuenimus* (Priscianus P. 1299—1320).

1483 fol. memb. saec. XV. Priscianus lib. I—XVIII fin. *amare inter se* (P. 1212 extr.).

1485 fol. memb. saec. XV. Priscianus de accentibus, de numeris et ponderibus, praexercitamina rhetoricae. *Mauri Seruii grammatici de centimetrorum generibus libellus incipit* (P. 1815—1826). *τελος per nicolaum perottum centimetra seruii finiunt foeliciter. Apuleius de nota aspirationis . . . mmis aspirationis — habeatur. Eiusdem liber de diphtongis . . iphtongi — cetera. Apuleii fragmentum de diphtongis quod in uetustissimo codice*

reperitum est finit foeliciter per nicolaum perootum quam ferrarie apud magnificum et generosissimum uirum D. guilel GR esset et duodeuicesimum aetatis sue annum ageret. In initio utriusque libri Apuleiani posita sunt haec, ANE ^{GALLINA}COELIANVS ^{NIK}. Guarinus de distinctione orationis. Consulti Chirri Fortunatiani ars rhetorica scholastica. Institutio Prisciani grammatica de nomine incipit feliciter (P. 1299—1320).

1491 fol. chart. saec. XV fol. 1 Capri grammatici ars. Quo ducit haec uia dicemus—ad similitudinem stellarum (P. 2239—2246). 3 Agretius (P. 2265—2276). 5 Q. Rhemnius Palaemon (P. 1365—1386). 12 Donatus. Barbarismus est una pars—uenit ad urbes*). 15 Seruius Nicomediensis. Oratio dicitur elocutio—[interiectio] contulit semen. 24 Aemilius Asper (P. 1725—1736). 28 Ternutius Verus. Metra uocata qui certis pedum mensuris—[Bucolicum] cantica inserantur (Isid. I, 38). 28 Magrobii opusculum. Dubitare neminem arbitror theodere fili—Epiritus quartus (Mall. Theod. p. 525 ed. Gaisf.). 30 Mallii theodori ars. Metrum dactylicum—turpissimum (ibid. p. 537). 32 Sergius Maurus, (in marg. Centimeter). Clarissimo albino—intende laborem. 34 Pompeius. Barbarismus est—appellatur barbalitus. 35 Metrorius. . . Vanque de licteris—an meliboeci (Mai class. auct. III, 504—511). 35 Maximus Victorinus (P. 1963—1974). 40 Sergius de elementis. Litera dicta est quasi legitera—cano troiae. 43 Donatus iunior. Vox est aer—commata. 45 Albinus. Principales partes orationis sunt nomen et uerbum—[de interiectione] callidos homines et similia. Focas grammaticus (P. 1687—1722). 58 Artem uero latinitatis—consecuturum (Diomedes P. 274—528). 118 Q. Terentii Scauri de orthographia ad Theseum. Scribendi—ut squilla neque prae (P. 2249—2254).

1492 chart. 8 saec. XV. Vetustissimi capri grammatici liber elegantiarum uel orthographiae incipit. Quo ducit haec uia dicemus—stellarum (P.

*) Donati et Seruii uel Sergii nominibus quae inscripta sunt cum ab eis quae Putschius edidit interdum uehementer discrepent, ubique nihil nisi prima et ultima uerba posui.

2239—2246). *Incipit liber Agroetii de emendatione capri libelli ad Pontificem Eucherium. Proemium. Domino—diuinis amen.* τελος codicis uetustissimi capri grammatici elegantiarum et orthographiae (P. 2265—2276). *Palemonis grammatici uetustissimi de partibus orationis liber. Omnia—dicta* (P. 1364—1386). *Incipit Ars donati grammatici in compendium redacta semel, postremoque rursus redacta in compendiolum et primo de oratione...* Ratio dicitur elocutio quasi oris ratio etc. *Compendium Seruii grammatici ex grammatica donati finit feliciter. Asper grammaticus ciuis Romanus tempore Antonini philosophi fuit imperante Augusto de quo Iulius Capitolinus hoc ait, usus est praeterea quotidianis grammaticis latinis, Trosio Aspro et Polono et Euthychio Proculo. Fuit et alter Asper qui minor appellatus est paulo post Hieronymum, cum Paulo diacono et grammatico in uno uetustissimo codice inueni. Ars est—uua* (P. 1725—1736). *Carisii grammatici ars incipit. et haec omnia e diomede collecta uidentur: nam queque iste dicit diomedes dicit. Coniugationes quas graeci anzygias appellant sunt apud nostros prima per a—Adiciunt quidam t ut lac quanquam lacte melius dicatur ut est apud Ennium in annalibus.*

1493. 4. chart. saec. XV. *Ex Carisio grammatico. Metra uocata quae certis pedum mensuris— [Appellatur autem buccolicum] miscentur.* 5 *Italia dicta est quod in ea magna boum copia fuit— Peta impetus gladiatorum: unde Cicero crusta est glacies. Cf. cod. Vat. 2725 et Vrb. 452.* 7 *Priscianus de accentibus.* 14 *de ponderibus et numeris.* 19 *Vox est aer— [de posituris] insuper eius tertiam partem. Barbarismus est— urbes. Donati grammatici libellus finit de figuris.* 33 *Seruius honoratus Maurus aquilino—longe sunt.* 38 *Eiusdem seruii libellus de littera incipit. Littera est minima— interdum in loco.* 40 *Ars est uniuscuiusque discipline comprehensio— [interiectiones] papae.* 46 *Proemium. Decussis syllabis uniuersis pedes tam simplices— contuli semel uel potius XX. Finis. Seruii grammatici institutiones de arte et metris finiunt feliciter.* 51 *Clarissimo uiro albino— iupiter deorum: sequuntur aliquot schedae uacuae.* 56 *Primum ante diluuium Enoc— ut Virg. speluncis abdidit atris: finit de littera.* 66 *Incipiunt fragmenta ex Mario Victorino de orthographia. Nunc res admonuit— tor-*
culari

culari (P. 2449 — 2470). 74 *Ex his alia integra — restitisti. Explicit commentariolum Ruffini in metra Terentiana* (P. 2708 — 2724). Praecedunt aliquot schedae uacuae.

2714 chart. 4 saec. XV. *Donatus de barbarismo. Barbarismus — urbes. Priscianus de accentibus.*

2715 chart. fol. saec. XV. Priscianus lib. I—XVIII. *De littera. Littera est nota — euax* (P. 1285—1300).

2716 memb. 8 saec. XIII. Priscianus lib. XVII et XVIII fin. *gloriam doctrine.*

2717 memb. 4 saec. XII. Priscianus lib. XVII et XVIII fin. *ideo diximus plerumque quia inuenitur sepiissime.*

2718 memb. 4 saec. XIII. Priscianus lib. I—XVI.

2719 memb. fol. saec. XIII. Priscianus lib. I—XVI. Post librum quintum inserta sunt uerba ex aliis codicibus iam edita, *Hoc penum* sqq.

2720 chart. 4 saec. XV. Priscianus fin. [*Qui tertio loco participium posuere —*] *nomen et aduerbium et pronomen.*

2721 memb. 4 saec. XII. Priscianus lib. I—XVI fin. *si nulla mouet.* In prima scheda scripta sunt haec, *Flaccus theodorus dionisii uiri disertissimi memorialis sacri scrinii epistolarum et adiutor uiri magni questoris sacri palatii scripsi mea manu artem prisciani grammatici doctoris mei in urbe roma constantinopoli die Kalendarum octobrium indictione quinta olibrio uiro clarissimo consule.*

2722 memb. 4 saec. XIII: 2723 memb. 4 saec. XIII: 2724 memb. 8 saec. XV interpositis schedis quibusdam antiquioribus. Priscianus lib. I—XVI. Hi omnes post librum quintum uerba quae modo indicaui inserta habent.

2725 memb. 8 saec. XV. 1 Priscianus de XII Verg. uerss. 46 *P. Ruphini Anthiocensis disser. gramm. commentarium in metra Terentiana. QVincius in commentario — pulchra libens* (P. 2705 — 2713). 51 *Donati grammatici nobilissimi de barbarismo soloecismo metaplasmo atque schematibus. Barbarismus — urbes.* 59 Priscianus de numeris et ponderibus. 68 *Remi fauini de ponderibus et mensuris libellus incipit. Pondera paeoniis ueterum memorata libellis nosse iuuat — sine aquis. Quod repertum est in exemplari*

uetustissimo non tamen satis emendato ut cerni licet. 72 *Marii Victorini grammatici nobilissimi de orthographia uel analogia. Nunc res — ἀεμοι* (P. 2449 — 2470). *Quod repertum est ex Mario Victorino etc.* 76 *Valerii Probi grammatici nobilissimi de regulis iuris notarum. Est etiam circa perscribendas — ex edicto. quod repertum est.* 79 *Ex Petronio Arbitro. Nitrum dicitur a nitra prouincia ubi si aestate prolixior pluuia terram infuderit rapida uis solis aquam conquoquit in petram sali et niui simillimam — crusta est glacies* f. 82.

2728 chart. 4 saec. XV f. 97 *Ex apulegio. Diphthongi quibus ueteres.* 103 *Barbarismus est una etc.*

2930 chart. 4 saec. XV f. 31 *Victorini opusculum. Nunc res admo-
nuit — id est ληνος* (P. 2449 — 2470). *Ex epistolis Cassiodori.*

3027 memb. 4 saec. XV f. 59 *Prisciani grammatici de uersibus Te-
rentianis liber incipit. Cum non solum — spondeos habent* (P. 1319 — 1330). *Vanthius — restitisti* (Rufinus P. 2705 — 2724).

3312 memb. saec. XII. *Priscianus lib. XVII et XVIII.*

3402 chart. 4 saec. XV „*ex libris Fuluii Ursini*“ f. 1 *Velii Longi de
orthographia. Necessarium — foedi* (P. 2213 — 2238). 22 *Adamantii siue
Martyrii de b muta et u uocali. Artem quibusdam — seruare desyderant*
(cf. Mai in Front. ed. Mediol.). 37 *Cornelii Frontonis exempla elocutio-
num. Abundans — esse graecorum* (Gramm. lat. ed. Lindem. p. 209 — 266).
69 *Atilii Fortunatiani ars. Secundus paribus — facultatibus* (P.
2617 — 2685). 80 *Distinctio est temporis et sensus finitio etc. — de chria.
etc. fin. dignum dixisti: e codice Vat.* 5216 edidit Gaisfordius script. lat. rei
metr. p. VI sqq. 81 *Donatiani fragmentum. Ars grammatica accepta ex
auditione Donatiani — i tertia s. declinatione* (ibid. p. VIII). 83 *Ars For-
tunatiani. Etsi scio — iambici erunt* (P. 2685 — 2706). 100 *Ars Caesi
Bassi de metris. Maecenas — Mimica* (P. 2663 — 2672). 106 *Principia artis
rhetorice summatim collecta de multis: Aescythomata a Iulio Seueriano.
Forsitan me usurpatorem — sculpta permanserint.*

5203 chart. 4 saec. XV f. 1 *Glossarium Abiurare est rem creditam
negare — Vlobalsamum lignum illius arboris. ξυλον enim lignum dicitur.* 118 *In-*

ter polliceri et promittere — inter basium et osculum. *Apuleii de aspirationis nota . . . mnis aspirationis nota — terminus habeatur.* Sequuntur commentarii metrici et rhetorici recentioris aevi.

5216 chart. fol. saec. XV uel XVI f. 1 *Atilii Fortunatiani ars. Distinctio — dixisti. Donatiani fragmentum. Ars Fortunatiani. Ars Caesii Bassi. Principia artis rhetoricae.* In his omnibus consentit codex cum Vat. 3402. 31 *Incipiunt glosae Placidi grammatici* (Mai class. auct. III, 427 — 503). 53 *Incipit expositio Virgilianae continentiae secundum philosophos morales. Expetebat — cautius lege. Virgilianae continentiae secundum philosophos morales expositio a Fabio Planciade Fulgentio uiro clarissimo edita explicit.* 59 *Velii Longi* sqq. 70 *Adamantii* sqq. 77 *Cornelii Frontonis* sqq. cf. cod. Vat. 3402.

5245 chart. 4 saec. XV *Apuleius de nota aspirationis. Omnis — habeatur.* Sequuntur alii quidam recentioris aevi libri.

Palatina bibliotheca ex antiquis Germaniae monasteriis, quae Romanorum scriptorum studia per medium aeuum fouerant, multos et egregios codices nacta est: e quibus qui ad hoc grammaticum argumentum pertinent hi sunt.

1719 memb. 8 saec. IX et X, ex duorum enim uel plurium librorum partibus compositus est codex, „*codex de monasterio lauresham*“. Carmen astronomicum (*Altrix cunctorum quos mundus gestat in orbe Nuncupor — Nam gradior pedibus suffultus bis duo denis*) et Symposii aenigmata (*Haec quoque simphosius — noli nocere*) excipiunt haec, f. 20 *De declinatione uerbi actiui. Amo uerbum actiuum indicatiui modi. fin. de declinatione uerbi defectiui.* 35 *De ponderibus incipit. Ponderum ac mensurarum iuuat cognoscere modum.*

1741 chart. fol. saec. XV *Incipit fabularius super XV libros metamorphos. Diofantus lacedaemonum auctor libros scripsit antiquitatum — zoyle nomen habet* (cf. Mai class. script. III p. XVI). Est explicatio fabularum recenti aetate condita: auctor enim in indice librorum suorum subiecto *commendaticia Rodolphi regis Romani* nominat. Post alios quosdam commentariolos recentes et Ciceronis epistolas aliquot sequuntur haec, *Incipit liber Terrentii Scauri de orthographia. Scribendi — poterat. finit Quinti Terrentii Scauri*

de orthograuia. | Terrentius Scaurus de ordinatione partium orationis. | In contextu historie uel latinitatis de quo nobis maxima cura est Primum indicatiui modi uerbum ponimus deinde aduerbium Postea infinitiuum Deinde rectum casum id est nominatiuum Deinde pronomen Postea participium et postea obliquos casus. Si quis recte historiam legat secundum hunc ordinem omnes partes orationis examinabit. Sequuntur aliquot schedae uacuae.

1753 memb. 4 min. saec. X f. 2..3 *grammatica marii uict..... .tium grammaticarum (P. 2494). — marii uictorini de metricis didascalis lib. I explicit feliciter. Incipit lib. II lege feliciter. de prototypis speciebus nouem. — Didascalicus prototyporum nouem explicit liber secundus. Incipit liber tertius de coniunctis inter se et mixtis metris pragmaticus. — Incipit liber IIII feliciter de conexis inter se atque inconexis quae graecia ΣΥΝΑΡΤΗΤΑ uocant pragmaticus — possemus (P. 2622). aelii festi apthonii. v. p. de metris omnibus explicit liber IIII feliciter. utere stephane scriptor et lector. 59 Inter initia huius operis id est in prima ode excusa uerum breuitatis studio cuius amicus sum singulorum asmatum exempla propone — comma dicitur colon. explicit (Gaisf. 240 sq.). 62 Probae cento Vergilianus. 71 Ad basilium amicum Sergii. Vltimarum syllabarum naturam — exceptis scilicet positione longis aut diphongis. final. regul. explicit feliciter. 76 Incipit Quinti Papirii ortografia feliciter. Iustitia cum scribitur tertia syllaba sic sonat quasi constet ex tribus litteris tz et i cum habeat duas t et i sed notandum quia in his syllabis istae sonus litterae z inmixtus inueniri tantum potest quae constant t et i et eas sequitur uocalis quaelibet ut tatus et otia iustitia et talia excipiuntur quaedam nomina propria quae peregrina sunt. sed ab his syllabis excluditur sonus z litterae quas sequitur littera i ut otii iustitii. item non sonat z cum syllabam ti antecedit littera s ut iustius castius. 76 uers. Incipiunt capitula sequentis libri etc. Domino praestantissimo etc. Aldhelmus salutem. Non ambigo etc. Est Aldhelmi ars a Maio class. auct. V, 501 sqq. edita praemisso argumenti indice. Sequuntur deinde Symposii aenigmata et disputationes quaedam grammaticae recentes, nisi eae quoque ad Aldhelmi artem pertinent. Turbatus enim sub finem codicis schedarum ordo est. 114 Incipiunt caesure uersuum sancti bonifacii. Accentus est anima uerborum — per pedes duplices conpulsi in ceteris sim-*

plici. Omisit hunc commentarium Maius, cum Bonifacii artem ex alio codice Palatino, ut uidetur, quem ipse non uidi, ederet class. auct. VII, 475 sqq. Eadem una cum Mallio Theodoro non addito nomine Bonifacii edidit Heusingerus, cf. Gaisf. p. 577—585.

1754 memb. 4 saec. X. In prima scheda scripta sunt haec, *Iste liber est monasterii beati nazarii in laurissa. Donatus. Sergius. Victorinus. Beda. Seruius d' an rethorice. de oratore. pro marcello. paradoxa. Officiorum. de finibus. epistole ad brutum. de mut' oratoriis*“. Nunc tamen codex exiguae quidem molis, sed in quo nihil deesse uidetur, nihil continet nisi commentarium Donati, qui maximam libri partem occupat (*Notandum est quia in capite uniuscuiusque libri tria sunt requirenda id est locus tempus persona — [de figuris] si ei daretur a latino lauinia coniunx. Explicit*) et breuem similis argumenti disputationem, cuius hoc est initium, *Iste libellus didascalicus est id est doctrinalis et ea proponit hic magister que a discipulo se uidet interrogari. Arma uirumque cano — dum scanditur.*

1756 chart. fol. a. 1464. *Incipit tractatus pompeii super partes donati grammatici urbis rome. Vniuscuiusque — paribus.* Sequuntur Ciceronis rhetorica saec. XIII memb.

1898 chart. 4 saec. XV. Commentarius Donati, cuius hoc est initium, *Iste liber qui uocatur donatus minor.* Sequitur Auctor ad Herennium, post quem iterum grammatica quaedam recentis aevi leguntur.

Prisciani codices non quaesui. Dicuntur autem in catalogo complures inde a numero 1747 exstare. Nonnullos ex his codicibus de quibus modo dixi uidebis esse in eis quos e monasteriorum bibliothecis indicauit Maius Spicileg. Rom. V, 161 sqq. Alii autem, qui in Palatinam bibliothecam non illati sunt, non dubito quin nunc inter codices Christinae reginae Sueciae inueniantur. Haec enim bibliotheca, quae libros a summis uiris saeculo decimo septimo congestos complectitur, multos et antiquissimos grammatici argumenti codices cupide ab eis qui hos libros sibi parauerant quaesitos nacta est.

101 memb. fol. saec. XIII. Commentarium epistolarum Hieronymi excipit f. 25 glossarium in libros sacros adiectis in initio et in fine uersibus quibusdam, *Difficiles studio partes quas biblia gestat Pandere — uelut unus eorum.*

77 *Partes orationis quot sunt. Octo* — [de uerbis defectiuus] *et res publica et est regula nom.*

208 memb. 8 saec. XII, „e libris P. Danielis“ f. 25 *epistola M. S. Ho. in libello centimetro. Seruius honoratus albino — exsoluat.* 29 *Incipit praefatio Auieni ad Theodosium imperatorem super fabulas XL et II. Dubitanti — promeruisse necem. expliciunt fabulae Auieni.* 40 *Versus Traiani imperatoris. Vi belli — archas.* 41 *Fabulae Berecynthiae et Attis: sequuntur aliae fabulae, Fulgentii Planciadis mythol. exposit. Vergilli.* 58 .. *limax fuit — ignotum agri penni XCVI.* Bedae esse ascripsit Maius.

251. memb. 8 saec. XI, nisi quod unus saeculi tertii decimi quaternio (f. 71 — 78), in cuius initio scriptum est „*bib. S. Benigni*“, interpositus est. Post carmina quaedam medii aevi uarios commentarios grammaticos continet. f. 27 *Ars quid est — [interiectio] collegi possunt.* 38 *Cuius cause littere inuente sunt — [pronomen quid est] ab his uestras.* 43 *Verbum iuxta philosophiam — [interiectio] ad exprimendos animi affectus.* 53 *Coniugationes uerborum — uoluisse (69).* 71 *Incipit declinatio in nomine. Partes orationis — clausulas sententiae.* 75 *Omnia nomina prime declinationis — declinationem.* 75 *De nomine Quae pars — aut ammirationis aut metus.* 79 *Seruii Centimetrum.* 84 *Ab omnibus metris penitus repudiandi pedes ex trisyllabis molosus — uersum subicere possumus. finit excerptum metrorum de libro mallii theodori.* 95 — 102 *Fragmentum commentarii Horatiani saec. XIV.*

733 memb. fol. saec. X „*ex libris F. Brodae*“. Post *Optatiani Porphyrii panegyricum Constantini* reliqua codicis parte antiquiorem (cf. ed. August. Vindel. 1595) sequuntur f. 43 *De allocutione. Allocutio est imitatio — inglorium est. Prisciani sophistae ars praeexercitaminum secundum Hermogenem uel Libanium explicit.* 43 *uers. Commentarium rufini v. d. grammatici antiochensis in metra terentiana. Euanthius — Iuba (P. 2705 — 2713).* 44 *uersus remi fauini de ponderibus. Pondera paeoniis — notetur.*

980 memb. fol. e complurum codicum schedis compositus est, quarum una librorum Prisciani initium (*Iuliano — professionis*), altera praefationem Donati (*Donatus artigraphus — reliquerint. Incipit editio prima donati, quae*

in ipso codice omiſſa eſt) continet: utraque ſaec. XI ſcripta eſt. Eiuſdem generis eſt cod. 1283 memb. fol. f. 114 ſaec. XI *Incipit ſententia Hieronymi de utilitate grammaticae artis. Inter philoſophos — regulae nominentur.*

1355 memb. 4 ſaec. XIV „*Bourdelot grammatica antiquiſſima*“. *Cum omnis eloquentia — nubila coelo* (Priscianus). 62 *Cognitio alia uocum alia rerum — placet inchoare. Grammatica autem alia latinorum alia grecorum alia caldeorum — [de comparatiuis] poſiti* (f. 64).

1442 memb. fol. ſaec. XI ex. „*Bourdelot*“. *In dei nomine pauca incipiunt de philoſophia et partibus eius — horatius poſuit linquimus inſanidentibus praemia ſcribae. finit de philoſophia in dei nomine pauca de octo partibus orationis incipiunt. Omnibus octo latinitatis partium notitiam habere uolentibus — [de interiectione] relique partes. finit de octo partibus orationis* (f. 25).

1538 memb. 4 ſaec. XIV. Priscianus lib. XVII et XVIII. Donatus. *fin. urbes.*

1560 memb. 4 ſaec. XI Post Catonis diſticha et Sedulii carmina f. 24 *Incipit feliciter ars foce grammatici. Ars dicta eſt eo quod aras praecipit. i. ſtrictis regulis uniuerſa comprehendat — uſurpauit. i. uſu aripuit. finit. 53 Focas iſte antiquiſſimus grammaticus fuit ante priscianum et donatum. adeo ut priscianus multa de eo in libro ſuo dicat et exempla ſumat etc. (53 uers.) Incipit ars focae grammatici doctiſſimi. Ars mea — ſimilia (P. 1687 — 1722). 58 *Locuturus Donatus de grammatica diſputatione bene inchoauit a uoce — greci theſis appellant theto enim grece pono dicitur latine. Retro gradiendo a fine uadit ad initium. Persii ſatirae. 81 Pulchre tenuit donatus ordinem. 143 Incipit uita Auli Facci Persii Satyrici ſecundum Remigium. Sequuntur ſcholia Remigii — f. 152.**

1578 memb. 4 ſaec. XIII f. 1 *Ipe prope quaſi dicas — pater patrum. Explicit ſuper donatum. Remigii commentarius eſſe uidetur. 17 Catonis et aliorum carmina. 26 Incipit liber prisciani grammatici de nomine et pronomine et uerbo et participiis. Omnia nomina — inuenies 39 Incipit commentarium Sergii de litteris. Littera dicta eſt quaſi legitera — troiae qui primus ab oris. Explicit liber Sergii.*

1586 memb. 4 saec. XI f. 3 (nam prima et secunda scheda ad ipsum librum non pertinent) . . . *einyciis donati* | . . . *uu adelberti diaconi*. Adelberti praefationem excipiunt non addito nomine Donati libelli eis qui editi sunt aliquanto copiosiores, (3 uers.) *Vox est aer — necessaria uideantur*, (14) *Partes horationes sunt octo — [de tropis] causa hornatus*. *Explicit in artem donati seruius (?)*. 69 | *intellect' muretac scotti* | *Sunt igitur metrorum genera haec dactilicum — arte ergo metrica nihil desiderare a quoquam scitis*. 72 *Seruatam a nobis docendi rationem prospicias etc.* *Quod sunt genera metrorum — [metrum ionicum a minore quales pedes recipit] deus affert*. 77 *Incipit epistola sancti heronimi de nominibus pedum*. *Pyrrichium dictum — conuenerunt grauiter*. 77 uers. *Seruius Honoratus Albino — exsoluat*.

1587 memb. 4 saec. X „e libr. Petri Danielis Aurelii 1560 nunc Nicolai Heinsii“ f. 1 *productum dicebant — de aeneidos* (Isidor. I, 37 et 38). *Versus albini magistri de laude metricae artis feliciter amen*. *Lux est orbis — iunxi*. Deinde post carmina quaedam minora repetitum est Isidori caput 37 (prosa — contenderunt). 5 *Incipit ars Victorini*. *Ars quid est rei cuiusque scientia — exsequemur* (P. 1937 — 1962). 16 *Incipit Sergii de arte grammatica*. *Ars grammatica est institutio sermonis etc.* (17) *Littera dicta est. fin. de nominibus pedum*. 26 *Item grammaticae artis nomina graece et latine notata*. *Poeta uates — anachefalosis recapitulatio*. 27 *Orthographia bedae recte scribendi*. *Me legat — de binis et de plurimis aut*. Sequuntur aliae membranae saec. XII.

1650 memb. 4 saec. X. In initio aliquot schedae desunt. . . *per hora hec quid inpedimentis secula pro generationibus dicuntur*. *Tenuissimo id breuissimo relatu id est . . . explicit prologus*. *Dicturus igitur quid inpedimenti est sufficero id est potuero trifarium id aduerbium uel nomen distributum — f. 4 de insulis*. *Insole dicte* (Isid. XIV, 6, 1). f. 7 *Incipit liber secundus*. *Rectum. i. sine peccato*. 11 *Incipiunt glose de prisci de prl. Eloquentie facundie copiose — ἀπό τοῦ i. e. ab hoc Boc. i. sono*. (11) *De littera*. *Vocis compositio id est ex literis*. *Seq. de mutis, de ordine litterarum, de syllaba, de dictione, de oratione, de nomine, de possessiuis*. 38 *de coniugationibus*. 39 *Incipiunt glosae*

glosae de libro VIII. Moneo ambulo. Boetio more i. e. secundum morem boeotiae gentis — de secunda coniugatione — exoleo corrumpo soluo decresco. Sequuntur Ausonii Mosella et Macrobi Saturnaliorum liber primus et secundus.

1655 memb. fol. saec. XII. Priscianus lib. I—X fin. *pexi protulerunt* (P. 902). Post quintum librum inserta sunt uerba *Penum* sqq.

1709 memb. 4 saec. X „*ex libris Petri Danielis Aurelii 1564*“. *Priscianus grammaticus symmacho. Omni — similia. De figuris numerorum lib. singularis prisc. gram. cesar. explicitus. incipit eiusdem de metris fabularum terentii (i. m. et aliorum comicorum). Cum — habent. prisciani grammatici de metris terentianis expl. incipiunt eiusdem preexercitamina. de fabula. Fabula — inglorium est. finiunt. . uanthius — Terentii senari (Rufinus P. 1705 — 1707). Reliqua codicis pars priore antiquior, sed tamen ut decimum saeculum non excedat, Ouidii fastorum libros continet, egregium exemplum, quod codicis Petauiani nomine dudum notum erat nec sine utilitate a me denuo collatum est.*

1765 memb. 4 saec. XIII. Priscianus lib. I—XVI.

1776 chart. 4 saec. XV. *Scribere de ideis paro doctrinale nouelis Pluraque doctorum sociabo scripta meorum — Fiat epiteton si dicas tristia bella. Est carmen grammaticum fine deminutum, quod mille fere uersibus constat.*

1818 chart. 4 saec. XV f. 1 *Prisciani grammatici clarissimi liber de declinationibus feliciter incipit. Omnia — ut dixerim inuenias. 19 Iuuenalis de Palemone inquit doctique palemonis artes et M. Fabius Quintilianus — in arte plenissime dicta (P. 1386). 34 Capri grammatici uetustissimi orthographie siue elegantiarum libellus feliciter incipit. Haec uia — stellarum (P. 1339 — 2346). 41 Eruditi Agroetii elegantiarum libellus scolaribus multum conducens feliciter incipit ad eucherium pontificem de politione capri. Libellum — precibus (P. 2265 — 2276). 49 Charisii grammatici uetustissimi ars optima et perutilis. Coniugationes — annalibus (cf. cod. Vat. 1492). 59 Aspri maioris grammatica more uetustissimo incipit. Ars — uua (P. 1725 — 1736). 62 Non indicato noui libri initio pergitur *Queritur utrum gerundia sint uerba in argumentum quod non Primo auctoritate Prisciani in minori qui dicitur gerundia mihi nomina esse uidentur — et haec pro praesenti difficultate sufficiant ad laudem omnipotentis dei qui uiuit et regnat in saeculorum secula amen.**

65 *Disceptant grammatici nonnulli et longis quibusdam ut ita dixerim theorematibus quaerunt numnam gerundium nomen an uerbum sit — meam sententiam ualete.* 67 *Laurentii Vallae uersus.* 75 *Ars — similia. Phocae grammatici illustris de nomine et uerbo liber explicit (P. 1687—1722).*

1821 chart. 8 saec. XV f. 1 *Focae grammatici doctissimi ars incipit.* 31 non indicato noui libri initio *Litterarum aliae sunt uocales etc. Seq. de syllabis et de metris.* 33 *Quanta sit his metris noscatur syllaba prima — Carmine completo portum peto musa sileto.* 45 *De mediis syllabis. Media syllaba cognoscitur VII modis — producitur unde horatius nec tardum (52).*

1830 chart. 4 a. 1462 f. 1 *Priscianus de XII uers. Verg. 33 littera est nota — euax | X asteriscus aliquid deesse — adiectum monstrat ro. Explicit liber accentus d' p̄ciani.* 48 *Barbarismus — urbes. Explicit barbarismus donati (60).*

2062 memb. 4 saec. XV. *Ciceronis partitiones oratorias et Topica, Rutilii Lupi schemata, Romani Aquilae librum excipiunt haec,* 73 *In monosyllabis inspiciendum utrum finalis breuis sit an longa — inter humanas dictiones.* 74 *Priscianus de numeris et ponderibus.*

2078 memb. 8 long. saec. XI. *Post Theodulphi et Prudentii carmina f. 70 incipit ars capri de orthographia. Haec uia — stellarum. explicit ars capri de ortografia.* 74 *Incipit ars Agroetii. Domino eucherio — de tormentis dicemus (79).*

Bibliotheca Vrbinas a principe et luxuriae et litterarum amantissimo condita codices maximam partem elegantissimos et recentes continet, nec ullum grammaticorum scriptorum librum qui diligentiolem curam requirat inueni.

306 memb. fol. saec. XV f. 1 *Priscianus de constructione, de accentibus, de ponderibus et mensuris, praeexercitamina rhetoricae, de uersibus comicorum.* 166 *Commentum Rufini de metris comicis. Quanois — restitisti (P. 2705 — 2724).* 179 *idem de nomine et uerbo. Omnia — inuenies (P. 1299 — 1320).*

308 memb. fol. saec. XV. *Nonius marcellus de compendiosa doctrina. Artem merae — consecuturum (Diomedes P. 273—528).* *Domino meo enchirio episcopo Agretius — diuinis (P. 2265 — 2276).* *Schola Albini*

grammatici de grammatica (f. 124 — 191), dialogus saeculo quinto decimo scriptus. *Nonii Marcelli peripatetici de indiscretis generibus per litteras alphabeti feliciter incipit ad filium. Angiportus — figuras.*

452 memb. fol. saec. XV. Io. Bocatii *de siluis fontibus etc.* et Vibii Sequestri *de fluminibus fontibus lacubus nemoribus paludibus montibus et gentibus, item de prouinciis et omni dispositione Romae* librum sequitur *Seruius de quantitate ultimarum syllabarum — longa sunt.* 148 *Metrorius Maximinus de sillabis. Sed ex uocalibus — melibei* (Mai class. auct. III, 504 — 511). 150 *Maximinus Victorinus de ratione metrorum. Coniunctas quoque syllabas — in prima syllaba* (P. 1964 — 1973). 152 *Sergius de littera. Communes syllabe nouem modis — troie* (P. 1830 — 1838). *N. Perottus de metris.* 189 *Diomedis grammatici epithoma. Structurae obseruatio — oratorum facultas alliganda.* 207 *Petronius arbiter de antiquis dictionibus. Nitrum — gaudens gestiens.* 209 *Imogentes de uetustis uocabulis. Ambigit expellit — probrosus inquinatus maculatus.* 210 *F. Placiades Fulgentius in expositione antiquorum sermonum ad grammaticum calliadum. Ne de — delectifica.* 215 *Iulius Seuerianus de principiis artis rhetorice ad Desiderium. Forsitan — permanserint.* 224 *Marius Victorinus grammaticus de orthographia uel analogia. Nunc res — coemit coequit* (P. 1456 — 1465). 226 *Valerius Probus grammaticus de regulis iuris. Quoniam mentio cepit de numeris: inde breuiter extendamus — ultima c canens finem bis mille tenebit.* 228 *Idem de notis. Est et circa — X denarii.* 238 *Priscianus caesariensis de duodecim carminibus. Arma — faciens* (279).

1157 memb. fol. saec. XV f. 1 *Donatus. Partes — inuenimus.* 11 *Incipit de uoce. Vox — urbes.* 19 *Seruii interpretatio. Ars — sciendum est* (P. 1799). 29 *Bede de scema et tropo liber I. Solet aliquotiens etc.* 35 *De littera liber secundus. Qui notitiam — sempiternam* (P. 2349 — 2382). 50 *Incipit commentarium Sergii de littera. Littera — troie.* 55 *Commentarium Maximi Victorini de ratione metrorum. Liqueutes — una* (P. 1963 — 1974). 60 *Incipit Metrorius Maximinus. Quanquam — meliboei. Explicit Ars Metrorii de cesuris et de omnibus partibus orationis* (Mai class. auct. III, 504 — 511). 64 *Seruius* (P. 1809 — 1816). 66 *Ars foce grammatici de nomine*

et uerbo (P. 1687 — 1722). 81 *Incipit Serui Centimetrum. Clarissimo — laborem.* 83 *Mallii theodori de metris incipit feliciter. Metrum dactylicum* (Gaisf. 537) etc. 88 *Incipit de barbarismo iux. Pompeium. Barbarismus — appellatur barbara lexis* (Lind. 417 — 420). 89 Sapphus ad Phaonem epistola. 92 *Ciceronis Synonima.* 104 *Priscianus de metris comicis.* 108 *Excerpta ex libris Pompeii Festi de significatione uerborum. Diuine — auguria.*

1180 memb. 4 saec. XV. Guarini de distinctione librum et Chirii Fortunatiani artem rhetoricam excipiunt f. 64 Priscianus de declin. nom., de accent., de num. et pond., praex. rhet. 100 Serui Centimetrum. 104 Apuleius de nota asp. et de dipht. Serui et Apuleii libris eadem uerba quae e codice Vaticano 1485 retuli ascripta sunt, nisi quod pro COELIANVS hic habet COELI LAVS et quum ferrarie pro quam f. — Prisciani codex unus 1155 (lib. I — XVI) in indice librorum manuscriptorum indicatus est.

Ottoboniana bibliotheca, quae a principibus uiris Romanis recentiorum potius temporum quam graecarum et latinarum litterarum studiosis condita est, in omni antiquitatis genere paucos eosque satis recentes codices habet. 1354 memb. 4 saec. XIV f. 1 *Partes sunt sectiones: fin. de interiectione.* 7 *De uoce. Vox est aer — subdistinctio.* 9 *Incipiunt octo partes iuxta priscianum aedite grammaticum.* 45 *libellus de IIII uirtutibus.* 56 *Incipit Seruii. h. de sillabarum naturis: fin. longae sunt.* 57 *Incipit prologus in baedam p̄b̄m. Somnus baeda etc. Qui notitiam etc. — Incipit de longitudine et breuitate principalium syllabarum Alberici — Incipit Reḡ alberici de longitudine et breuitate ultimarum syllabarum — Incipit breuis expositio donati.*

3013 memb. 4 saec. XV f. 1 — 76 Diomedis librum primum continet leuiter mutatum et ita inscriptum, *liber Seruii grammatici quem de grammatica scripsit cui est cognomentum honeratus antique rome.* — 1642 et 1967 chart. 4 saec. XV Donati libros et commentarios recentes continent. Prisciani autem codices indicatos inueni hos 1151. 1231. 1241. 1407. 1491. 1701. 2002. 1978. 1672. 1177, *Probi de notis antiquitatis Romanae* 874 et 3091, Bedae 681.

Ambrosiana bibliotheca praestantissimos codices partim e copiis doctorum uirorum qui in superiore Italia uixerunt, partim e Bobiensi aliisque eius

regionis monasteriis nacta est. Grammaticorum autem quos Putschius edidit praeter Priscianum, de quo non quaesiui, recentes tantum codices inueni. D. 478 inf. memb. fol. saec. XV. f. 1 Velius Longus. 14 Adamantius. 25 Fronto. 45 Iulius Seuerianus. 55 *Expositio Virgiliane continentie* sqq. 67 *Atilii Fortunatiani ars.* — *De chria — Donatiani fragmentum.* 68 *Ars fortunatiani.* Consentiant omnia cum codd. Vatt. 3402 et 5216. — M. 69 memb. 4 saec. XV f. 1 Donatus (P. 1735 — 1780). 24 *de littera. Qui notitiam — sempiternam. finit beda* (P. 2349 — 2381). 38 *Incipit commentarium sergii de littera.* 42 *Commentarium maximini victorini de ratione metrorum.* 47 *victorinus finit. incipit metrorius maximinus:* cf. cod. Vat. 1491. 49 *incipit de finalibus litteris honorati grammatici — longe sunt.* 52 *incipit ars foci. Ars — uiris* (P. 1687 — 1722). 65 *Inter polliceri et promittere — declinationis.* 87 Guarinus de diphthongis. 91 Varronis rerum rusticarum libri. — N. 338 chart. 4 saec. XV f. 1 Seruii centimetrum. 3 Diomedis liber tertius fin. *potens diana* (P. 528). — O. 31 memb. 4 saec. XIII *Barbarismus — adiecta particula ut egomet. Explicat Donati liber de uitiis et tropis.* Priscianus, lib. XVII et XVIII.

E glossariis antiquis a Maio Spicil. Rom. V p. 247 indicatis unum inspexi C. 243 sup. memb. fol. saec. X „*liber sc̄ti Columbani de bobio*“. *Incipiunt glose de diuersarum rerum significationibus sed primum de nominibus quae in deo proprie et secundum quandam similitudinem dicuntur. Sequitur de humanis membris, de linea genealogiae, de dignitatum nominibus, de bellicis instrumentis, de hereticis, de prouinciis ac regionibus, de locis etc. — de sex aetatibus mundi.* Ita uocabulis quae ab a littera incipiunt explicatis similiter reliquarum litterarum ordo percensetur: fin. p. 611 sqq. *de zonis.* Singulis titulis plerumque nomina auctorum a quibus petiti erant ascripta sunt, uelut haec, *Sc̄s Gregorius, Sc̄s Ambrosius, Cassiodorus in psalm. libro uel in epistolis, Beda, Fulgentius episcopus* (expos. serm. ant.), *ex questionario alcuni magistri de cubito, Fortunatus patriarcha, s̄r.* (Seruius in Verg.), *ex nouella legis Romanae* (Tributa eo quod antea per tribus etc.), *Isidorus.*

Bibliotheca Marciana Veneta ut paucos et recentes latinorum scriptorum codices habet, ita bonis grammaticorum libris caret. 497 memb. fol. saec. XII

Incipit Donati grammatici urbis Romae. Partes orationis quot sunt. Octo etc. fin. de interiectione. Incipiunt partes maiores. Quinque sunt claves sapientiae assiduitas legendi memoria retinendi contemptus diuitiarum honor magistri cotidiana interrogatio. Partes orationes sunt octo etc. fin. de interiectione. De literis. Litera est — commata. Sequuntur alii eiusdem argumenti commentarii. Incipiunt uerba congruentia composita a Diomede. Verba diuersis — futurum est (P. 290 — 305). Quid sit oratio. Oratio dicitur eloquutio etc. Quare dictum est nomen — pronomen uerbum — coniunctio — interiectio. Explicatio notarum grammaticarum. Priscianus de acc. Excerpta ex Prisciano, Marciano, Boethio all. Incipit liber Seruii (P. 1809 — 1816). — Class. XIII, 366 memb. 4 saec. XII. Incipit editio prima Donati grammatici urbis Romae. Partes etc. Vox est aer etc. De barbarismo. Incipit editio secunda de partibus orationis Donati grammatici. Partes etc. Incipit de finalibus syllabis Honorati grammatici (P. 1809 — 1816). Prisciani de nomine et pronome et uerbo et participio. Phocas. Ars — ambo. Vltimae quinque schedae sunt saec. XV. — Class. XIII, 30 chart. 4 saec. XVI. Phocae artem excipit institutio grammatica recenti aeuo condita.

In archiuo Montis Casinensis, quod bonis latinorum scriptorum codicibus insigni monachorum studio scriptis olim abundauit, pauci libri manuscripti qui ad litteras antiquas pertinent relictis sunt: cf. Mai uett. script. III, 2, 163. Maxima enim pars ad Florentinas et Romanas bibliothecas, in quibus certo longobardicarum litterarum usu et membranarum forma origo horum librorum facile cognoscitur, translata est. Grammatici autem libri quos inueni ab ipsis monachis in usum discipulorum compositi esse uidentur. 229 memb. 8 saec. IX foll. fere 200. *Ars Hilderici magistri eruditissimi. Interrogatio. Primum utique interrogandum est unde scientia homini tradita est. — [Interiectio quare dicta est] affectum proferimus. — 190 memb. 8 saec. XIV f. 1 Passim et uarie multa de arte grammatica antiquitus scripta reperimus etc. Hoc ergo breue opusculum tum ab intricata prisciani laberintho ymaginaliter fonte tamen correptius tum ex utilissima aimerici lectoia tum ex dissonis implicatisque per inuoluerum alexandri tersite tarentini ambagibus multiplicibusque quorundam aliorum sententiis consonanter deriuatum uersibus exametris partim dictiona-*

liter partim sillabatim propter facilitatem ea quae hic docentur retinendi commendandi memorie corde tenus memoriale inscriptum uobis dilectissimi socii qui diutissime et diligentius laboris huius finem sollicitè expectastis emendandum per amplius corrigendumque perfectius pro munusculo relinquo. Deinde argumentum ita indicatur, 1 de littera et sillaba breuiter — 16 de uersificatoria arte. Littera compositae minima est pars simplae uocis — Sed si natura longa est nusquam breuiatur. 105 al. man. In principio cuiusque artis uidentur quid sit ars intrinseca etc. 118—123 In principio huius libri ista extrinsecus sunt prelibanda. Agitur deinde de septem artibus, de nomine, de uerbo etc. — 222 memb. saec. XIV. *Extat ars ipsa grammaticalis seu modus linguam latinam addiscendi* etc. „Auctor huius codicis est Alexander de uilla dei“ ind. lib. mss. — 227 ita in indice describitur „f. 72 Exempla et regulae uersuum de mutatione litterarum pro arte grammatica et poetica a. 1308“.

In glossariis Casinensibus satis antiquis nullos ueterum scriptorum libros, sed Augustini, Hieronymi, Ambrosii, Isidori, Tertulliani, Origenis aliorumque Patrum nomina citata inueni. Codices autem sunt hi: 218 memb. fol. saec. X in. 68 f. Secundum litterarum ordinem bis ab initio ad finem deductum uocabula quaedam minus nota breui explicatione addita composita sunt: in quibus permulta quae ad barbaras uoces interpretandas ascripta sunt ad Francorum et Longobardorum sermonem illustrandum et ad Ducangii librum augendum admodum utilia esse mihi indicauit amicus Ioannes Merkel Ictus. — 29 memb. fol. saec. X 128 f. *Incipiunt flosculi ethimologiarum breuiter ablati ab auxilio presbytero. Alpha et omega quia nulla littera ante alpha etc.* Quae ad antiquas litteras pertinent maximam partem ab Isidoro petita sunt, ut *theatrum dicimus ab expectaculo quod ex eo populus stans* sqq. (Isid. XVIII, 42). — 402 memb. fol. saec. X ex. *Abitudo habitus corporis uel uestitus* etc. Insunt glossaria duo, in quibus plurima ex antiquioribus codicibus quos modo indicaui repetita esse uidentur, et *sinonima* e conciliis et decretis sacris petita. — 217 memb. saec. XII ita in indice librorum descriptus est, „*Dictionarium incerti in 16mo.*“ — 316 memb. fol. saec. IX *Sinonima Ciceronis. Igitur ab horatore initium capiamus* etc.

De Borbonica bibliotheca quanquam indice codicum latinorum a Cataldo Iannello edito constat, tamen de Charisii codice, quem nec a Iannello recte descriptum nec a Lindemanno e schedis Niebuhrii diligenter expressum esse inueni, accuratius explicare uisum est: cf. quae de eodem codice dixi in *Musei Rhenani nouissimi uol. V (a. 1846) p. 467 sqq.* Est igitur codex Musei Borbonici IV A 8 memb. 4 saec. VIII, litteris anglosaxonicis quas dicunt scriptus. Scriptura, quae compendiis uerborum abundat, admodum minutâ et tenuis est, ita ut, cum paginae bifariam diuisae sint, in singulis paginis plus quam quinquageni uersus, in nonnullis etiam septuageni scripti sint. Continet autem prior codicis pars, quae sola ad Charisium pertinet (in altera enim uitae paparum scriptae sunt cf. Iannell. p. 8) primum tres membranarum quaterniones, in quibus tres Charisii libri et maxima pars quarti usque ad haec uerba, *postea referatur* | *ΑΗ ΑΕΚΤΙΟΝΕ* (L. 169) scripta sunt, deinde undecim membranas una compage iunctas, denique duo schedarum paria. E quibus membranarum quattuor quae nunc ultimae sunt 36, 37 et 38, 39 olim inuerso ordine ante undecim schedas quas secundo loco nominari collocatae erant. Nam in istis quattuor schedis scripta sunt haec, f. 36 r. *De alemanio . alemanium constat dimetro* (P. 1822) — *pretium uoluptatis exsoluat. marii seruii grammatici de centum metris feliciter explicit: 36 u. Incipit liber V de hidiomatibus — haec res* (L. 173): 37 r. *Accusatiui* (L. 173) — *quae nos quasi non necessaria nunc praetermissis lector agnoscat sed in alio loco eo quo digesta sunt ordine a nobis transcripta repperiet. incip̄ nunc pl' Secun̄ diffē uerbō et nominū* (L. 176): 37 u. *Inter ultionem — honoratum est* (P. 2191—2194): 38 r. *De saturnio — auerni*, duo capita de uersu Saturnio et de rhythmo et metro nondum edita, quorum posterius sine truncatum est. Altera enim pars schedae bipertitae, quae finem capituli continebat praeter paucas lacinias deleta est. Ex his laciniiis autem, quibus plurimorum uersuum litterae primae seruatae sunt, cognoscitur illi capiti in media fere pagina finito subiectum fuisse Seruii centimetrum his uerbis inscriptum, *Albino seruius grammaticus*. Alterius paginae (38 u.) pars prior eodem damno periit, in secunda parte autem Seruii liber continuatur ita, *De hipponactio . hipponactium constat tetrametro — De parhoemiaco . parhoemiaco constat dimetro acatalecto ut fuge moenia iam telamoniadae* (P. 1819—1822).

— 1822). 39 *Pedale* — *hostia minor* (P. 2194—2204). Quibus rebus uel leuiter examinatis facile intelleges omnia apte inter se cohaerere, si hunc fuisse pristinum membranarum ordinem sumpseris, ut schedis 36 et 37 inter 38 et 39 interpositis ita singulae schedae se exciperent: 38, 36, 37, 39. In qua compage cum inter ipsas schedas nihil deesse argumenti continuitas ostendat, sequitur has quattuor schedas interna paria quaternionis, cuius paria externa perierunt, fuisse. Accedo nunc ad alteram undecim membranarum compagem, quam cum lexica quaedam continere indicasset Iannellius „praepostere a Charisii opere auulsam esse“ perspexit Schneidewinus, Charis. de uers. Sat. p. 7. Continent autem schedae, quae reliquis libri membranarum maximam partem minores sunt et singulas paginas compluribus uersiculorum commatibus distinctas habent, haec, 25 r. *Incipit de latinitate | Ardua res | anima tua quod cupit | antiquae uetustatis instar |* etc. Secundum litterarum ordinem formulae quaedam dicendi compositae sunt. 25 u. *Expli. latinitates. Incipiunt glossule multifariae idem significantes. Ad hoc negotium non accedo — Vicem tibi reddam . beneficium representabo . parem gratiam referam . aequabo te meritis . non me uinces beneficiis . rependam tibi meritum . compensabo gratiam . gratum me esse dices . non experieris ingratum . referam aequale meritum . beneficiis tuis inferior non ero. Expliciunt glosulae multif. Incipit synonyma ciceronis ordine litterarum composita. Amor ardor — 31 r. Veru . ensis gladius spatha sica mucro hasta lancea uacilla. Expliciunt feliciter synonyma Ciceronis ordine litterarum composita. Item sunt idiomatica nominatiua quae per genera efferuntur quae et ipsa ordine exponemus quae apud latinos masculina apud grecos feminina sunt. Hic aduentus ἡ παρουσία accentus προσωδία etc. 31 u. quae apud latinos feminina apud grecos masculina. Haec ara ὁ βωμός. — quae apud latinos masculina apud grecos neutralia. Hic articulus τὸ ἄρθρον — 32 r. quae apud latinos feminina apud grecos neutralia. Haec aqua τὸ ὕδωρ — 32 u. Quae apud latinos neutra apud grecos foeminina. Hoc acumen ἡ δξύτης — 33 r. Verba actiua quae passiuua uoce primi ordinis efferuntur in quibus etiam quaedam communia sunt. Adulor . latus sum . auersor . satus sum. — 33 u. II ordinis — Tertii ordinis — IIII ordinis — Verba quae uoce tantum actiua proferuntur latine apud grecos autem passiuam significationem habent. Ardeo*

arsi. *Aresco* — Verba quae declinatione actiua tam apud grecos quam latinos feruntur adfectum tamen habent passiu. *Deficio desum languesco* — Verba quae praepositionibus additis aliam significationem habent. *moueo commoueo remoueo* — Omnes partes orationis sunt haec. Nomen ὄνομα etc. — muta littera ἄγωρον. Verba actiua coniugationis primae — 34 u. Coniugationis II — coniugationis III. — 35 r. coniugationis IIII — Verba quae media appellantur. *Adloquor. adolor.* Haec uerba IIII coniugationum sine praepositionibus adnotauimus nam sunt quaedam quae adiectis praepositionibus aliam significationem habent quae idcirco non adnotauimus ut studentibus labor adiectus iucunditatem aliquam in requirendo habere uideatur. Ceterum exempli gratia unum et item alterum interponamus. *Duco ἄγω ἔλω abduco ἀπάγω* — *interuenio συντυγχάνω. finit deo gratias amen. amen. amen.* Apparet haec esse illa capita, quae et Charisius in indice libri his uerbis, *synonyma Ciceronis* sqq., indicauerat et librarius post caput quod est de idiomatibus (f. 36 u.) a se omissa et alio loco posita esse dixerat. Quae causa erat, cur has schedas omnes locum mutasse dicerem. Sed ut iam uniuersam codicis condicionem explicem et quae fuerit ultimae librorum Charisii partis ratio ostendam, in indice capitum quem modo nominaui perperam factum est ab editoribus, quod libri quinti initium ante caput quod est de lectione posuerunt. Quarto enim libro et hic et ei qui sequuntur tituli in libro manuscripto tributi sunt, nullo omnino quinti libri initio indicato. Itaque e quattuor membranis quae de quarto quaternione perierunt duae quae tertium quaternionem excipiebant eam libri quarti partem, quae in indice capitum inde ab eo quod est de lectione usque ad illud quod est de uersibus indicata est, continebant. Nam ad id quod ultimo loco posui, nisi ordo capitum in ipso libro mutatus est, ea quae in scheda 38 scripta sunt de Saturnio uersu et de rhythmo et metro pertinere uidentur. Sequitur deinde *de metris*, quo titulo Seruii centimetrum, quod in ipsum Charisii librum receptum esse uideatur, significatum est. Ita quarto libro finito sequitur quintum, in quo ab ordine a Charisio instituto sic recessit librarius, ut eis quae post primum caput *de idiomatibus* posita erant omissis id quod in indice ultimum est *de differentiis* subiceret. Ad hoc enim pertinent ea quae in scheda 37 u. et 39 scripta sunt, quae nescio quo iure Frontonis nomine inscripserint ei qui primum ediderunt.

Nam ex hoc solo codice ea petita esse inde apparet, quod cum finis commentarii damno quod codex contraxit perierit, tamen plura non edita sunt. Nam aut in eodem argumento ultimae huius quaternionis schedae duae, quas periisse dixi, uersabantur, aut plura etiam capita in indice titularum, in quo extrema uerba uehementer oblitterata sunt, indicata erant. Denique undecim membranarum quae supersunt repetuntur ea quae antea post primum caput a librario ommissa erant. Atque haec omnia eo consilio exposui, ut nec deesse quidquam de Charisii libris praeter duo schedarum paria, quae de quarto quaternione periisse dixi, et omnia quae nunc in codice relicta sunt ad Charisium pertinere ostenderem. Ceterum membranae et per se satis tenerae et uetustate corrosae in initio codicis humore nescio quo casu contracto uehementer corruptae sunt. Quo factum est ut non solum parte aliqua primae schedae abscissa parte oblitterata tria libri primi capita, quae ab editoribus prorsus ommissa sunt, magnopere mutilarentur, sed etiam in reliquis schedis usque ad quaternionis tertii schedam tertiam lacuna in marginibus chartarum facta multorum uersuum aut primae litterae aut ultimae haurirentur. Nec reparatur damnum duobus codicibus sexto decimo saeculo ex hoc libro descriptis, qui in Borbonica bibliotheca sunt IV B. 9 et IV A. 10. Nam et prima libri primi capita in antiquo codice truncata omittunt et de reliquis lacunis cum principe editione fere consentiunt. In duobus capitibus ineditis autem, quae, cum membranae aceto quodam, ut uidetur, quod dimidiam schedae partem prorsus abstulit, partim corrosae sint partim atratae, perdifficilia sunt ad legendum, minus etiam quam nunc legi potest transcriptum est.

Nolo haerere in minoribus bibliothecis quas uidi, Perusinam dico, Cortonensem, Aretinam, Bononiensem S. Saluatoris, Mutinensem, Casanatensem et Angelicanam Romanas, alias complures: in quibus nullum antiquum aut rarioris grammatici codicem, sed paucos et recentes Prisciani, Seruii, Donati libros inueni. Praeterea autem moneo me Varronis, Nonii, Isidori, Pauli Diaconi libros non quaesuisse et codices nonnullos quos inutiles commentarios recentis aetate in usum scholarum compositos continere intellexi scientem omisisse. Quare nunc ommissa descriptione codicum, quoniam ex ipsis codicibus quaedam quae descripsi me additurum esse promisi, duobus Charisii capitibus quae nondum edita sunt subiectis finem huic descriptioni imponam.

Cod. Borbon. IV A. 8 f. 38 u.

- De saturnio sunt item saturnii quinum denum et s . . . m denum
pedum in quibus similiter nouum genus pedum est et ipsum ametron
de quibus nihil praecipitur eoque nomine artios quidem est et solent esse summi p
pterygiorum senum denum sequentes quinum denum quales sunt
- 5 in pterygio phoenicis le . . ui . nouissime odes erotopaegnion
Uenus amoris altrix genetrix cupiditatis *mih*i quae diem serenum hila
rul^{um} praepandere cresti op saeculae tuae ac ministrae
Tum et sineutiquam quid foret expauida grauis dura fera
asperaque famultas potui dominio accipere superbo :
- 10 uel quales in tragoediis nonnunquam incidere ueteribus solent ut ennii
acciique de quibus aequae nihil sane praecipitur accii ex epigonis
Quid istuc gnata unica est dem obsecro quod me go
expetens timidam e tecto excies uel hic alius : . sed iam am
philochum huc uadere cerno et nobis datur bona pausa loquen
- 15 di tempusque incastra reuerti hos saturnios nonnulli uoci
tatos existimant quod eius temporis imperiti adhuc mortales
huiusmodi usi uersibus uide antur suas sententias clusisse
uocibusque pro modo temporum modula tis sollempnibus
diebus cecinisse uel quod eodem defuncto *ΑΠΟΘΕΩΣΙΣ* eius

Codicis antiqui scripturae subiecti discrepantiam codicis Borbonici IV. A. 10. non indicatis tamen lacunis quae in recentiore libro relictæ sunt. 2 eo quod non est artis
10: eoq. nōc codex. 3 pteryziorum, in marg. γρ. Pterygiorum 10. 5 pteryzio,
in marg. γρ. pterygio 10. erotopaegnion an erotopaegnios an erotopaegnior scriptum
sit non liquet: erotopaegnion 10. 6 mihq, 10. In codice num sit m̄q an in q̄ non
liquet. illarula 10. In codice num sit hilarula an hilarulū non liquet. 7 tametsi
neutiquam 10. 9 dominis 10. 11 Actiique de quibus caeteri nihil saepe praeci-
piunt accipe 10. 12 graeca amica est demanassa 10. De Demonassae nomine, quod
uerum esse credo, ex apicibus litterarum qui relictī sunt non constat: demara . . . uel de
maeans q, legere mihi uidebar. mecumago uel meamego uel simile quiddam scriptum
esse uidebatur: om. 10. 13 eccies, in marg. γρ. excies 10. iam iam au-
dere terno 10. In codice num cerno an cernā an cerne scriptum sit non liquet. 19 eius
om. 10.

hac dictione sit celebrata cuius exemplum adhuc ligneis libris 20
De Rythmo et metro sequitur autem per rythemon et is repperitur.
 melos non quia non omnia metra rythemoe sint
 multis enim generibus dicitur rythmos secundum qualitatem
 rei subiecte quam corporalem uocant ut homines columnae
 uel porticus dicuntur *Pythmos* sine rythmo nam *ut illa* . . . 25
 per figuram et qualitatem . per rythm *unt alia ryt*
 mone sunt nam ut in homine quamuis qualitate idē
 formis ether sitae nihilominus qualitas est hominis
 ita rythmos quamuis non sit certa qualitas tamen ryth
 mos dicitur et in spatio rythmos quod est quantitatis ut cum dicimus 30
 eurythmon esse interdum est uia haec ipsa metra quamuis
 alia sint positione ut quibusdam placuit errantibus
 tamen ipsa rythmorum partibus sunt enumeranda nihil est enim inter
 rythmon et metron nisi quod rythmos est metrum fluens
 metron autem sit rythmos clausus nam ut in numero .V. 35
 numeri sunt sed finiti et ipse numerus et finitus est ita
 et rythmos: . Melos autem quod est tertium genus id est species ut
 uerius dicam non est genus sed species et incipit qualitas ri ryth
 mi nam qualis dispositio est corporis ut sit ora — — — —
 et bracchium dicatur ac tali crus caput et re — — — — 40
 qualitates membra nomina inueniānt ita et melos nomina inue
 nit ut dicatur choricon ita . . . ius quoque confitendum est nec dista
 re melos a rythmo quod quidam putauerunt nam esse hoc
 metron quacnam te adigunt hospes *stagna* capacis

-
20	libris 10.	21	Rythmon et Melos 10.	22	Rhythmae sine melicis
enim 10.	27	quamuis qui <i>rell. om.</i> 10.	28	nihilominus multas homi-	
nis 10.	29	non sunt eiusdem qualitatis 10.	30	ut cum <i>om.</i> 10.	33 nihil
enim interest inter 10.	34	metrum] metron 10.	36	sed] scilicet 10, .s. <i>codex.</i>	
38	sed est species 10.	qualitas fieri 10.	39	ora scriptum sit an bra, non liquet:	
ora 10.	40	et cetera qualitates 10.	42	illius 10. <i>In codice uidebatur scriptum</i>	
esse lilius.	43	esse] si est 10.			

- 45 uisere auerni: Rhythmos autem in spā — — — — men:
 inclyte parua praedite — — — — nomen au
 roque potenzi et hoc — — — — uetur — — — — ut ex his
 qui forte uersus inclyte p ego com — — demueris
 fecero cuius sunt illa quoenam te adigunt hos — — — — e ma
- 50 nebitis dem uocibus: et esse eodem floret ex metro remouetur
 mutatur et fit melos profecto et si melos extenderis ut in h
 ueniatur quantitatem uorsus inclyt ruia praedite
 patria et duo commata uel emistichia iunxeris ut fa
 cias sic quoenam te adigunt hospes stagna capacis uisere auerni.

45 in — — — carmen 10. 46 praedite patria nomine celebri — — — — ex
 his 10. 48 parua ergo comici iidem uersus fecere 10. 49 hospes — — manebit
 iisdem uocibus 10. 51 inueniatur 10. 52 inclite parua predite 10.

Typis haec exscripta erant, cum nouissimum nolumen Philologi Gottingensis (III, 1)
 ad me allatum est, in quo idem Charisii fragmentum, quod iam pridem, cum de hac edendi
 opportunitate non cogitarem, ad Schneidewinum miseram, editum a me et aliqua ex parte
 explicatum inueni. Quo factum est ut, cum nec haec deleri nec ea quae tunc scripseram
 rescindi possent, eadem eodem tempore bis ederentur. Ceterum non recte factum esse uideo
 in ista commentatione p. 97, quod in uersibus Attianis (u. 12) restituendis Demonassae
 nomen non recepi. Nam cum sermoni ab Eriphyla et Amphilocho ante mortem Eriphylae
 habito Talaum interfuisse crederem, huic uersus a Charisio citatos tribui eaque de causa
 pro *Demonassa*, quod in codice legi non poterat, *denum die* scripsi. Recte autem La-
 dewigius Anall. Scenic. p. 28 meis ipsis uerbis (Mus. Rhenan. nouiss. V p. 472) usus
 tertiam personam quam dixi ipsam Demonassam, Eriphylae filiam, fuisse docuit. Quare
 uterque uersus Eriphylae tribui, primus autem ita scribi debebat,

Quid istuc gnata unica est Demonassa obsecro.